

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Segmenttiraportoinnin laatu IFRS 8 vaikutukset Suomen pörssiyrityksissä

Laskentatoimi

Maisterin tutkinnon tutkielma

Hannu Sjöman

2012

Laskentatoimen laitos
Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

SEGMENTTIRAPORTOINNIN LAATU: IFRS 8 vaikutukset Suomen pörssiyrityksissä

Tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää uuden IFRS 8 segmenttiraportointistandardin vaikutukset suomalaisten pörssiyritysten segmenttiraportointiin ja ennen kaikkea sen laatuun verrattuna vanhaan IAS 14-standardiin. Tutkimuksessa muodostetaan eri segmenttiraportoinnin laadun indikaattoreita, joiden muutosta tutkitaan vuosien 2008 ja 2009 välillä.

Lähdeaineisto

Tutkimuksessa käytettiin aineistona Thomson One Bankerin Worldscope tietokantaa ja suomalaisten pörssiyritysten tilinpäätöstietoja. Aineistoon tehtyjen rajausten jälkeen tutkittavia yrityksiä jäi 55 kappaletta, joilta oli saatavilla olennaiset tiedot tutkimuksessa tarvittavista muuttujista vuosilta 2008 ja 2009.

Aineiston Käsittely

Tutkielmassa käytettiin T-testiä sekä useita multiregressiomalleja, joiden perusteella arvioitiin segmenttiraportoinnin laadun muutosta ja pyrittiin myös selittämään, mistä yritysten perusominaisuuksista nämä erot johtuivat. Saatiin myös selville, mikä osuus standardin vaihtumisella oli segmenttiraportoinnin laatuun

Tutkimuksen keskeisimmät tulokset

Tutkielman tulokset osoittavat, että segmenttiraportointistandardin muutos ei juuri vaikuttanut yritysten omaksumaan raportointikäytäntöön. Muutokset olivat lähinnä kosmeettisia ja näkyivät liitetietojen osiossa esitystapojen pieninä muutoksina. Monien yritysten argumentti muutosten vähäisyyteen oli, että yritysten raportointi vastaa jo nykyisellään yhtiön sisäistä organisaattiorakennetta, joten yhtiöt täten noudattaisivat jo johdon lähestymistapaa segmenttiraportoinnissaan.

Avainsanat

Segmenttiraportointi, IFRS 8, IAS 14, johdon näkökulma, toiminnallinen segmentti

Quality of Segment Reporting: IFRS 8 and its Effects in Finnish Publicly Traded Companies

Objectives of this study

The goal of this study is to analyze IFRS 8 segment reporting standard's effects in Finnish publicly traded companies and especially in its segment reporting quality compared to old IAS 14 standard. In the study various segment reporting quality indicators are formed. Furthermore the change of indicators is observed between years 2008 and 2009.

Sources

In the research it was used Thomson One Banker Worldscope data base and annual reports of Finnish publicly traded companies. After exclusion of several companies that did not meet certain criteria, I ended up with 55 companies that had the needed information about variables used in this study from the years 2008 and 2009.

Study Methods

T-test and various multiregression models were used in order to analyze the change of segment reporting quality and furthermore this analyze was extended to cover the reasons behind the differences of segment reporting quality in companies that differ in its basic characteristics. At the same time it was possible to find the consequences of segment reporting standard change and how big part of segment reporting quality the standard setting can explain.

Empirical Results

The results of investigation show that segment reporting standard change did not have major impact in quality of segment reporting. The changes were more or less cosmetic and were implemented as little changes in the presentation of segment reporting in the notes. Many firms explained that already before new segment reporting standard, the firms had adopted the management approach and because of it firms' segment reporting reflected their internal reporting structure.

Key words

Segment reporting, IFRS 8, IAS 14, Management Approach, Operating Segment

1 Johdanto	- 1 -
1.1 Tutkimuksen tavoite ja motivaatio.....	- 2 -
1.2 Tutkimuksen rakenne	- 3 -
2 Segmenttiraportointi ja sen sääntely.....	- 4 -
2.1 Segmenttiraportoinnin tarkoitus ja sen haasteet.....	- 4 -
2.2 IAS 14 standardi.....	- 4 -
2.3 IAS 14 liittyvä kritiikki	- 7 -
2.4 IFRS 8 ja johdon näkökulma segmenttiraportointiin	- 7 -
2.5 IFRS 8 kohtaan kohdistunut kritiikki ja siihen siirtymisen haasteet.....	- 10 -
2.6 Yhteenveto IAS 14 ja IFRS 8 keskeisimmistä eroista.....	- 11 -
2.7 IFRS 8 ja SFAS 131 väliset erot.....	- 12 -
2.8 Suomalaisten pörssiyhtiöiden talousjohtajien odotukset liittyen IFRS 8 standardiin	- 13 -
3 Katsaus segmenttiraportointia käsittelevään aikaisempaan kirjallisuuteen..	- 15 -
3.1 Kilpailullinen haitta.....	- 15 -
3.2 Vapaaehtoinen segmentti-informaation julkistaminen	- 17 -
3.3 Segmentti-informaation arvorelevanssi	- 19 -
3.4 Segmenttiraportoinnin suhde informaation epäsymmetriaan ja johdon päätöksentekoon.....	- 19 -
3.5 Segmenttien tuottoerojen ja riskien läpinäkyvyys segmenttiraportoinnissa	- 20 -
3.6 Johdon motivaatiotekijöitä segmenttien tulosten manipuloimiseen	- 22 -
3.7 Segmenttiraportoinnin tehokkuus	- 23 -
3.8 Yritysten ominaispiirteet segmenttiraportoinnissa	- 24 -
3.9 Laadun mittarit aiemmissä tutkimuksissa ja laadun kriteerit segmenttiraportoinnissa	- 25 -
4 Hypoteesien muodostaminen	- 27 -
5 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineisto	- 29 -
5.1 Tutkimusaineisto ja sen kuvailu.....	- 29 -
5.2 Tutkimuksen otoksen muodostaminen	- 30 -
5.3 Tutkimuksessa käytettävien muuttujien kuvailu.....	- 32 -
5.3.1 Segmenttiraportoinnin laatua kuvaavat muuttujat	- 32 -
5.3.2 Selittävien muuttujien kuvailu.....	- 33 -
5.3.3 Kontrollimuuttujat.....	- 34 -

5.4 Tutkimusmenetelmän kuvailu	- 36 -
6 Empiiriset tulokset	- 38 -
6.1 Kvaileva analyysi, T-testi ja Mediaanitesti	- 38 -
6.2 Korrelaatioanalyysi	- 42 -
6.3 Segmenttiraportoinnin laatua selittävät regressioanalyysit	- 43 -
7 Johtopäätökset ja yhteenveto	- 55 -
7.1 Yhteenveto tärkeimmistä tuloksista	- 55 -
7.2 Tutkimuksen tulosten yleistettävyys	- 58 -
7.3 Mahdolliset jatkotutkimusten aiheet.....	- 58 -
Lähdeluettelo	- 60 -
Liitteet.....	- 64 -

Luettelo tutkielman liitteistä:

Liite 1: Vuosilta 2008 ja 2009 tutkitut yritykset

Liite 2: Ainoastaan ensisijaisen segmentin tunnistaneet yritykset:

Liite 3: Maantieteelliset segmentit ensisijaisena raportoivat yhtiöt

Luettelo tutkielman taulukoista:

Taulukko 1: IAS 14 ja IFRS 8 keskeisimmät erot

Taulukko 2: Aineiston toimialajakauma

Taulukko 3: Yritysten segmenttien lukumäärien taso vuosina 2008 ja 2009

Taulukko 4: Kuvailevaa tietoa vuoden 2008 yrityksistä

Taulukko 5: Kuvailevaa tietoa vuoden 2009 yrityksistä

Taulukko 6: Korrelaatiomatriisi (Spearman+Pearson)

Taulukko 7: Malli 1 Regression tulokset selitettävänä muuttujana segmenttien lukumäärä

Taulukko 8: Malli 2 Regression tulokset selitettävänä muuttujana SIC-indeksi

Taulukko 9: Malli 3 Regression tulokset selitettävänä muuttujana ROA:n segmenttikohtaiset erot suurimman ja pienimmän ROA:n välillä

Taulukko 10: Malli 4 Regression tulokset selitettävänä muuttujana sanojen määrä per segmentti liitetietojen segmenttiraportti osiossa

Luettelo tutkielmassa käytetyistä lyhenteistä:

IAS=International Accounting Standards

IASB=The International Accounting Standards Board

CODM= Chief Operating Decision Maker

IFRS=International Financial Reporting Standards

SFAS=Statement of Financial Accounting Standards

US GAAP=Generally accepted accounting principles in the United States

1 JOHDANTO

Tutkielman aihepiiri

Segmenttiraportointi on ollut yksi keskeinen keskustelun aihe siitä lähtien, kun IFRS raportointi tuli pakolliseksi pörssiyhtiöille Suomessa vuonna 2005. Esimerkiksi rahoitustarkastus on aiempina vuosina kritisoinut suomalaisten listayhtiöiden valitsemaa niukkaa segmenttiraportointia:

”Yhtiöt eivät olleet muuttaneet merkittävästi raportoitavien segmenttien määrittelyä tilinpäätösten 2005 ja 2006 välillä. Ainoastaan muutama yhtiö oli lisännyt raportoitavien segmenttien lukumäärää tarkoituksenaan selventää ja parantaa sijoittajille annettavaa informaatiota. Edelleen lähes kolmannes yhtiöistä raportoi vain yhden ensisijaisen segmentin. Suomalaiset listayhtiöt ovat Ratan (nykyinen Finannssivalvonta) näkemyksen mukaan valinneet niukan segmenttiraportointikäytännön, jota tulisi kehittää avoimempaan suuntaan.”

Tähän Finanssivalvonnan esittämään raportoinnin liialliseen niukkuuteen on yritetty hakea muutosta uudella IFRS 8 standardilla, joka astui voimaan vuoden 2009 alusta. Kyseinen standardi on hyvin lähellä Yhdysvalloissa käytössä olevaa SFAS 131 standardia ja IFRS 8 käyttöönotto ja siirtyminen IAS 14:sta IFRS 8:aan tukevat IFRS:n ja US GAAP:in yhtenäistymistä.

Uuden IFRS 8 segmenttiraportointistandardin odotetaan muuttavan raportointia avoimempaan ja informatiivisempaan suuntaan. Odotukset ovat suuret sille, että ns. johdon näkökulma pakottaa yritykset raportoimaan suuremman lukumäärän segmenttejä. Toisaalta skeptisempien näkemysten mukaan IFRS 8 antaa liian suuren vapauden segmenttien määrittelylle, ja on mahdollista, että jotkut yritykset yrittävät käyttää tätä mahdollisuutta hyväkseen ja peitellä tiettyjen segmenttien ylisuuria katteita kilpailevilta yrityksiltä.

1.1 Tutkimuksen tavoite ja motivaatio

Tutkimuksen tavoitteena on antaa vastaus seuraavaan tutkimuskysymykseen:

Parantaako IFRS 8:n käyttöönotto suomalaisten pörssiyritysten segmenttiraportoinnin laatua ja läpinäkyvyyttä?

Tässä tutkimuskysymyksessä termi läpinäkyvyys mielletään osaksi segmenttiraportoinnin laatua, jonka muutosta halutaan nimenomaan tutkia tässä tutkimuksessa käyttäen sen mittaamisessa erilaisia laadun indikaattoreita.

Aiemmin segmenttiraportoinnin laatua ovat tutkineet mm. Berger ja Hann 2003. Heidän tutkimuksessaan tutkittiin yhteensä 2999 yritystä käyttäen hyväksi useita eri tietokantoja. Heidän tavoitteenaan oli tutkia SFAS 131 voimaantulon vaikutuksia segmenttiraportointiin. SFAS 131 on erittäin samankaltainen IFRS 8 standardin kanssa. Bergerin ja Hannin tutkimuksen keskeisimpänä tuloksena voidaan pitää sitä, että SFAS 131 voimaantulon jälkeen yritykset raportoivat enemmän segmenttejä ja sen lisäksi yritykset julkaisivat aiempaa tarkempaa tietoa segmenteistään. Tutkimuksesta löydettiin todisteita myös sille, että SFAS 131 perustuneisiin tulosenusteisiin perustuva kaupanteko tuotti ylisuuria katteita verrattuna Yhdysvalloissa aiemmin voimassa olleeseen SFAS 14 standardin mukaisiin tulosenusteisiin. Kaiken lisäksi yritykset taivuteltiin uuden standardin myötä paljastamaan aikaisemmin mahdollisesti piilossa ollutta informaatiota yrityksen diversifikointistrategioista. Kaiken kaikkiaan yritysten segmenttiraportoinnin laatu ja läpinäkyvyys parantui merkittävästi SFAS 131 standardin käyttöönoton jälkeen.

Segmenttiraportoinnin laatua tutkivan tutkimuksen toteuttaminen suomalaisessa toimintaympäristössä tuntuu mielestäni erittäin mielenkiintoiselta ja mielekkäältä aiheelta toteuttaa, sillä näin päästään käsiksi uusimpaan tietoon uuden IFRS 8 standardin vaikutuksista suomalaisessa raportointiympäristössä.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksessa käydään ensin läpi segmenttiraportointia ohjaava sääntely. Tarkoituksena on perehtyä IAS 14 segmenttiraportoinnin heikkouksiin ja vahvuuksiin ja analysoida, miten uusi IFRS 8 standardi tulee eroamaan aiemmasta standardista. 3:ssa luvussa tarkastellaan aikaisempien tutkielman aiheen kannalta relevanttien tutkimusten keskeisimpiä tuloksia ja pyritään näin pohjustamaan sitä, miten tutkielman tutkimusongelmaa kannattaa lähestyä. Luvussa 4 määritellään tutkimukselle hypoteesit ja sen jälkeen luvussa 5 käydään läpi, mitä metodeja tutkimuksessa käytetään. Lopuksi luvussa 6 käydään läpi tutkielman empiirinen osio ja luvussa 7 tärkeimmät johtopäätökset ja tulokset sekä analysoidaan, miten suomalaisessa raportointiympäristössä on otettu vastaan IFRS 8.

2 SEGMENTTIRAPORTOINTI JA SEN SÄÄNTELY

2.1 Segmenttiraportoinnin tarkoitus ja sen haasteet

Segmenttiraportointi määriteltiin aiemmin voimassa olleen IAS 14 standardin mukaan niin, että segmentillä tarkoitettiin yrityksen liiketoiminnallista tai maantieteellistä osaa, jonka riskit ja kannattavuus ovat keskenään yhteneviä. Kun taas IFRS 8 mukaan segmenttiraportoinnin määrittelyssä on aiempaa suurempaa valinnanvaraa, koska siinä korostuu johdon näkökulma ja se, mitä segmenttejä johdolle sisäisessä raportoinnissa raportoidaan säännöllisesti. Seuraavissa luvuissa pyritään avaamaan IFRS 8 ja IAS 14 standardeja lukijalle, jotta saadaan riittävän kattava kuva siitä, millaisessa raportointiympäristössä tutkimuksen yritykset toimivat tutkimuksen ajankohtana vuosina 2008 ja 2009 segmenttiraportointistandardin vaihtuessa uuteen IFRS 8:aan tänä aikana.

Kirjanpitoasetuksen mukaan tuloslaskelman liitetietoina on esitettävä liikevaihdon jakautuminen toimialoittain ja maantieteellisten markkina-alueiden mukaisesti (Ks. kirjanpitoasetus 2. luku 3 pykälä ja 1 kohta).

2.2 IAS 14 standardi

Koska tutkimuksen kannalta on olennaista, että ymmärretään, millaisessa raportointiympäristössä suomalaiset pörssiyhtiöt toimivat ennen IFRS 8 siirtymistä, seuraavaksi esitellään olennaisiltaan osin IAS 14 standardin mukainen segmenttiraportointi. IAS 14 lähtökohtana on riskien ja kannattavuuden näkökulma ja siltä pohjalta yritysten on pitänyt myös laatia segmenttiraportointinsa, jotta yritysten tärkeimmät sidosryhmät saavat tilinpäätöksen liitetietojen kautta selkeän kuvan yrityksen eri liiketoimintojen riskeistä ja kannattavuuksista.

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevat suomalaiset pörssiyritykset ovat velvollisia laatimaan segmenttiraportin osana tilinpäätöksen liitetietoja. ”IAS 14 standardin tarkoituksena on määrätä periaatteet, joiden mukaan raportoidaan segmenttikohtaista taloudellista informaatiota – informaatiota yhteisön tuottamista erityyppisistä tuotteista ja palveluista sekä erilaisista maantieteellisistä alueista, joilla se toimii – jotta tilinpäätöksen käyttäjät voisivat:

- (a) saada paremmin käsityksen yhteisön toteutuneesta tuloksesta;
- (b) arvioida paremmin yhteisön riskejä ja kannattavuutta; sekä
- (c) tehdä asiantuntevampia arvioita yhteisöstä kokonaisuutena”¹.

IAS 14 standardin mukaan on olemassa kahdenlaisia segmenttejä:

Liiketoimintasegmenttejä ja maantieteellisiä segmenttejä. IAS 14 standardi tarjoaa liiketoimintasegmentille seuraavan määritelmän:

”Liiketoimintasegmentti on yhteisön erotettavissa oleva osa, jossa tuotetaan yksittäistä tuotetta tai palvelua taikka useampia toisiinsa liittyviä tuotteita tai palveluja ja jonka riskit ja kannattavuus poikkeavat muiden liiketoimintasegmenttien riskeistä ja kannattavuudesta. Tekijöitä, jotka on otettava huomioon määritettäessä, ovatko tuotteet tai palvelut toisiinsa liittyviä, ovat:

- (a) tuotteiden tai palvelujen luonne;*
- (b) tuotantoprosessien luonne;*
- (c) tuotteiden tai palvelujen asiakastyypit tai -ryhmät;*
- (d) tuotteen jakelussa tai palvelun tuottamisessa käytettävät menetelmät; sekä*
- (e) valvontaympäristön luonne, milloin se on tarkoituksenmukaista, esimerkiksi kun kyseessä on pankki- ja vakuutustoiminta tai julkiset palvelut.”*

Maantieteelliset segmentit on määritelty IAS 14 standardissa seuraavasti:

Maantieteellinen segmentti on yhteisön erotettavissa oleva osa, jossa tuotetaan tuotteita tai palveluja tietyssä taloudellisessa ympäristössä ja jonka riskit ja kannattavuus poikkeavat toisenlaisissa taloudellisissa ympäristöissä toimivien osien riskeistä ja kannattavuudesta. Tekijöitä, jotka on otettava huomioon maantieteellisiä segmenttejä määritettäessä, ovat:

---

¹ International Financial Reporting Standards (IFRS) 2006

- (a) taloudellisten ja poliittisten olojen samankaltaisuus;*
- (b) eri alueille sijoittuvien toimintojen väliset yhteydet;*
- (c) toimintojen lähekkäisyys;*
- (d) tietyllä alueella tapahtuvaan toimintaan liittyvät erityiset riskit;*
- (e) valuutanvaihtorajoitukset; ja*
- (f) valuuttariskit.”*

Näiden kaikkien edellä lueteltujen tekijöiden perusteella voidaan analysoida myöhemmin, kuinka hyvin kohdeyritysten segmenttiraportointi vastaa IAS 14 standardin määritelmiä liiketoimintasegmenteistä ja maantieteellisistä segmenteistä.

Yritysten pitää raportoida liiketoimintasegmentit tai maantieteelliset segmentit ensisijaisina segmentteinään, joista on kerrottava laajemmin kuin toissijaisista segmenteistä. Toissijaisista segmenteistä ei tarvitse antaa esim. kannattavuustietoja, mikä antaa tiettyä harkinnanvaraa johdolle liittyen siihen, mitä yhtiö haluaa paljastaa itsestään. Perusteet ensisijaisen segmentin valintaan annetaan IAS 14 standardissa. Jos yhtiön tuotot ja riskit riippuvat pääosin tuotekohtaisista eroista, niin standardi velvoittaa raportoimaan liiketoimintasegmentit ensisijaisina segmentteinä. Toisaalta, jos yhtiön tuotot ja riskit riippuvat pääosin maantieteellisestä sijainnista, niin maantieteelliset segmentit pitäisi raportoida ensisijaisina. Uusia segmenttejä pitää raportoida siihen saakka, kunnes raportoidut segmentit muodostavat vähintään 75% yhtiön ulkoisesta liikevaihdosta.

”Lähes yksi kolmasosa suomalaisista listayhtiöistä raportoi vain yhden ensisijaisen segmentin vuonna 2005” (ks. Troberg, 2007) Tämä antaa viitteitä siitä, että segmenttiraportoinnissa on paljon parantamisen varaan. Mahdollisen parannuksen tähän saattaa tuoda IAS 14 standardin vaihtuminen 1.1.2009 IFRS 8 standardiin, joka tuo johdon näkökulman vahvemmin mukaan segmenttiraportointiin sekä muita merkittäviä uudistuksia. Yhtenä merkittävimpänä uudistuksena mainittakoon, että luovutaan IAS 14 standardin periaatteesta, jonka mukaan konsernitilinpäätös laaditaan samojen laskentaperiaatteiden pohjalta kuin segmenttiraportointi. Toisaalta IFRS 8:ssa on kuitenkin esitettävä ne kohdat, miten nämä laskentaperiaatteet eroavat konsernitilinpäätöksen mukaisista periaatteista.

IAS 14 (1997) mukaan segmentit pitää määritellä sisäiseen organisaatorakenteeseen ja sisäiseen raportointijärjestelmään perustuen. Siinä tapauksessa, että ei ole mahdollista jakaa

segmenttejä toisiinsa liittyvien tuotteiden tai palvelujen muodostamiin ryhmiin eikä maantieteelliseen jakamiseenkaan ole perustetta, niin IAS 14 edellyttää, että kyseinen yhtiö raportoii segmentti-informaationsa sisäisten segmenttiensä seuraavaksi alempaan tasoon perustuen.

2.3 IAS 14 liittyvä kritiikki

IAS 14 vastaavaa SFAS 14 segmenttiraportoinnin standardia on kritisoitu esim. Bergerin ja Hannin (2007) toimesta siitä syystä, että standardin perusteella laaditusta segmenttiraportoinnista ei voida päätellä, että miten monesti esiintyvän allokointomien kustannusten erän pitäisi jakautua eri segmenttien välillä. Nämä IAS 14 antamat vapaudet luovat johdolle mahdollisuuden piilottaa segmenttien todellisia kustannuksia tähän erään.

Toinen kritiikin aihe on ollut, että IAS 14 mukaan raportoivien yritysten segmenttiraportointi ei ole ollut linjassa todellisen organisaatorakenteen kanssa. Botosan ym. 2009 kiinnittivät huomiota tähän epäkohtaan tutkimuspaperissaan. He kritisoivat erityisesti sitä, että SFAS 14 (käytännössä sama kuin IAS 14) tarjosi mahdollisuuden yhdistellä liian vapaasti toisiinsa ehkä vain etäisesti samankaltaisia segmenttejä muodostaen näin karkeammin jaettua segmenttiraportointi-informaatiota, joka ei tietenkään ole niin hyödyllistä sijoittajille, kuin jos olisi raportoitu nämä yhdistetyt segmentit erikseen, jolloin olisi saatu parempi kuva yrityksen eri liiketoimintojen riskeistä ja kannattavuudesta. Botosan ym 2009 tutkimuksessaan halusivatkin nimenomaan testata pystyykö SFAS 131 (vastaavasti IFRS 8) vastaamaan tähän markkinoiden laadukkaamman ja yksityiskohtaisemman informaation tarpeeseen. Botosanin 2009 tehdyn tutkimuksen tuloksissa kävi ilmi, että monet SFAS 14 mukaan vain yhden segmentin raportoineet yritykset raportoivat useampia segmenttejä.

2.4 IFRS 8 ja johdon näkökulma segmenttiraportointiin

IASB julkaisi IFRS 8 standardin marraskuussa 2006 ja sillä korvataan aikaisempi IAS 14 standardi. IFRS 8 standardia sovelletaan vuoden 1.1.2009 alkaen yrityksiin, joiden osakkeet tai velkakirjat ovat julkisen kaupan kohteina eli siis käytännössä, sitä sovelletaan kaikissa suomalaisissa pörssiyrityksissä. IFRS 8 sovelletaan myös yrityksiin, joissa on menossa listautumisprosessi pörssiin tai, jotka aikovat laskea liikkeelle julkisia velkakirjoja. IFRS 8

standardin aikaisempi soveltaminen on myös sallittua. IFRS 8 ydinperiaate on, että yhtiö julkaisee sellaista tietoa tilinpäätöksen käyttäjille, mikä mahdollistaa yhtiön liiketoiminnan taloudellisten aktiviteettien sekä taloudellisen ympäristön vaikutusten arvioinnin.

IFRS 8 mukaisessa segmenttiraportoinnissa tulee esiin uusi erittäin merkittävä käsite, joka on englanninkieliseltä nimeltään ”Chief operating decision maker (CODM)”. Tällä käsitteellä viitataan ylimpään yrityksen päättävään tahoon. Tyypillisesti se on joko yrityksen toimitusjohtaja tai hallitus. Täytyy huomata siis, että tämä käsite ei välttämättä pidä sisällään vain yhtä henkilöä, vaan esim. niissä yrityksissä, joissa ylin päätöksentekovalta on hallituksella, niin silloin CODM sisältää joukon ihmisiä. IFRS 8 perustuvassa raportoinnissa onkin olennaista huomata, että on erittäin tärkeää, mitä eriä CODM tarkastelee yrityksessä, koska sen perusteella osittain määräytyy, millaisia asioita pitää raportoida. Jos esimerkiksi CODM ei tarkkaile segmenttikohtaisia varoja, niin on sallittua jättää raportoimatta tämä erä kokonaan.

IFRS 8 peruseriaate on, että yhtiön on julkaistava riittävästi informaatiota, jotta sen tilinpäätöksen käyttäjät voivat arvioida sen liiketoiminnan luonnetta ja taloudellisia vaikutuksia sekä sitä taloudellista ympäristöä, missä yritys toimii.

IFRS 8 määrittelee toiminnalliset segmentit (operating segments) seuraavasti:

Segmentti on osa yritystä,

1. joka tuottaa tuloja ja aiheuttaa menoja.
2. jonka operatiivista tulosta tarkkaillaan johdon toimesta, jotta voidaan tehdä päätöksiä mm. segmentille allokoituista resursseista.
3. jolle on olemassa eriteltyä taloudellista informaatiota

IFRS velvoittaa yrityksen raportoimaan taloudellista ja kuvailevaa informaatiota sen segmenteistä. Raportoitavat segmentit ovat toiminnallisia segmenttejä tai yhdisteltyjä toiminnallisia segmenttejä, jotka täyttävät tietyt kriteerit.

1. Segmentin pitää muodostaa vähintään 10% kaikkien segmenttien yhdistetystä tulosta sisältäen konsernin sisäiset ja ulkoiset tuotot.

2. Segmentin tuloksen täytyy olla 10 % tai suurempi absoluuttisesti kuin a) kaikkien segmenttien yhdistetty tulos tai b) 10 % tai suurempi tappio laskettuna kaikkien segmenttien, jotka raportoivat tappiota, yhteisistä tappioista.
3. Segmentin varat ovat 10 % tai suurempia kaikkien segmenttien varojen summasta

Jos raportoivat segmentit muodostavat vähemmän kuin 75% koko yrityksen tuloista, niin segmenttejä pitää raportoida lisää, vaikka ne eivät täyttäisi yllä olevia kriteereitä, kunnes 75% raja ylitetään.

Segmenttejä voidaan yhdistellä, jos ne ovat samankaltaisia taloudelliselta luonteeltaan sekä ovat samanlaisia seuraavien kriteerien valossa:

- a) Tuotteiden ja palveluiden luonne
- b) Tuotantoprosessin luonne
- c) Palveluiden tai tuotteiden asiakkaiden samankaltaisuus
- d) Tuotteiden ja palveluiden jakelukanavan samankaltaisuus
- e) Mahdollisesti myös sääntely-ympäristön luonne

Raportointivaatimukset pitävät myös sisällään seuraavat kohdat:

1. Yleistietoa siitä, miten yritys on identifioinut toiminnalliset segmenttinsä ja raportoida pitää myös se, minkälaisista tuotteista tai palveluista segmentti muodostaa tuottonsa. Yritys voi identifioida segmenttejä esim. tuotteiden tai palvelujen erilaisuuden perusteella tai maantieteellisiin alueisiin perustuen. Voidaan ottaa myös huomioon erilainen sääntely-ympäristö tai yhdistellä aiemmin mainittuja kriteereitä.
2. Informaatiota segmenttien voitoista ja tappioista

Para 23 Yhtiön on raportoitava mittari yhtiön voitolle tai tappiolle segmenteittäin. Tämän lisäksi yrityksen on määriteltävä varat ja velat segmenteittäin, jos CODM tarkastelee tätä seikkaa säännöllisesti tai ne ovat osa sitä mittaria, jolla segmenttien voitto tai tappio määritellään.. Tämän lisäksi on raportoitava seuraavat erät, jos CODM niitä tarkastelee säännöllisesti:

- a) Liikevaihto konsernin ulkopuolisilta asiakkailta

- b) Liikevaihto konsernin sisäisiltä asiakkailta
- c) Korkotuotot
- d) Korkomenot
- e) Voitot ja arvonalentumiset
- f) Ne tuotto- ja kuluerät, jotka sisältyvät kappaleeseen 97 IAS 1:ssä.
- g) Yhtiön osuus Joint venturesta
- h) Verokulut
- i) Ei rahamääräiset erät (muut kuin poistot ja arvonalentumiset)

Para 34 mukaan yhtiön on tuotettava tietoa sen tärkeimmistä asiakkaista ja sen riippuvuudesta näistä asiakkaista. Standardi määrittää rajaksi sen, jos asiakkaalta saadut tuotot ovat vähintään 10% koko yrityksen tuotoista. Yhtiön on ilmoitettava jokaiselta tällaiselta merkittävältä asiakkaalta saadut tuotot ja sen lisäksi kerrottava, että minkä segmentin tai segmenttien tuottoihin nämä tuotot liittyvät. Yhtiön ei kuitenkaan ole tarpeellista paljastaa asiakkaan identiteettiä tai miten nämä asiakkaan kanssa tehdyt liiketoimet jakautuvat tuottojen suhteen täsmällisesti segmenttien välillä.

2.5 IFRS 8 kohtaan kohdistunut kritiikki ja siihen siirtymisen haasteet

IFRS 8 ollessa hyvin samankaltainen SFAS 131 kanssa, voidaan käyttää hyväksi olemassa olevaa tutkimustietoa liittyen SFAS 131 standardiin. Esim. Piotroski (2003) tarjoaa yhdeksi yritysten huolenaiheeksi kilpailullisen haitan. Kilpailullinen haitta muodostuu yrityksille sensitiivisen informaation paljastamisesta, jolla on suoria taloudellisia vaikutuksia liittyen kilpailijoiden, toimittajien ja asiakkaiden toimintaan. Piotroski (2003) huomasi, että kilpailijat voivat tunnistaa yrityksen tuottoisimmat segmentit ja mahdollisesti pyrkiä hyödyntämään niitä mahdollisuuksia, joita tämä tieto heille tarjoaa. Tämä johtaa todennäköisesti lisääntyvään kilpailuun ja heikentyviin katteisiin niillä liiketoiminta-alueilla, jotka ovat olleet yritykselle kaikkein kannattavimpia. Piotroski (2003) huomaa, että toimittajat voivat myös pyrkiä hyödyntämään yritysten sensitiivistä tietoa hinnoittelussaan ja yrittää mahdollisuuksiensa mukaan nostaa hintojaan. Sen lisäksi asiakkaat voivat teoriassa myös lisääntyneen segmentti-informaation myötä huomata, jos he ovat ”liian” tuottoisia yritykselle, jonka asiakkaita he ovat. Tämä voi tietenkin johtaa myös yritysten katteiden pienentymiseen, kun heidän

asiakasyrityksensä pääsevät käsiksi tähän tietoon, jota IAS 14 standardin mukaisesti raportoineet yritykset eivät esimerkiksi segmenttejä yhdistelemällä paljastaneet.

Kaikesta aiemmin todetusta johtuen Piotroski (2003) tekee johtopäätöksen, että negatiiviset taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan niille yrityksille suurimmat, jotka joutuvat paljastamaan sensitiivistä informaatiota laadukkaamman ja tarkemman segmenttiraportoinnin muodossa. Tämän lisäksi hän toteaa, että toinen ryhmä yrityksiä, jotka tulevat olemaan huonommassa asemassa standardimuutoksen jälkeen ovat ne yritykset, jotka SFAS 14 mukaan raportoidessaan käyttivät standardin tarjoamaa joustoa hyväkseen yhdistääkseen segmenttejä keskenään. Piotroski (2003) testaa hypoteesejään tutkimalla kuinka paljon yritykset yhdistävät segmenttejä toisiinsa vuoden 1996 datalla. Testi perustuu sille, että siitä määrästä eri toimialoja, joita yrityksellä on SIC-toimialakoodien mukaisesti mitattuna, vähennetään raportoitujen liiketoimintasegmenttien määrä. Näin saadaan estimaatti sille, että kuinka paljon yritys yhdistää segmenttejä toisiinsa, vaikka sille ei ole perustetta. Testissä siis saadaan selville yrityskohtaiset erot SIC-toimialojen ja raportoitujen segmenttien määrän välillä. Piotroskin testi toteutetaan kahdella otoksella. Ensimmäisessä otoksessa on mukana 295 yritystä, joilla on suurimmat erot aiemmin kuvatussa testissä ja toisessa otoksessa vastaavasti 268 yritystä, joilla on pienimmät erot testin mukaisesti.

Aiempaan kritiikkiin liittyen on olemassa myös tutkimustuloksia siitä, kuinka hyvin uusi IFRS 8 segmenttiraportointistandardi on otettu vastaan Suomessa. Niina Kettunen progradussaan (2010) tutki laadullisessa tutkimuksessaan nimenomaan sitä, mitkä ovat olleet IFRS 8 mukaisen segmenttiraportoinnin suurimmat haasteet segmenttiraportoinnin laatijoille. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla kuutta segmenttiraportoinnin laatijaa vuodenvaihteen 2009-2010 aikana. Niina Kettunen kuvailee haastattelujen perusteella suurimpia haasteita seuraavasti: *”Tietojen esittämisessä haastavimmaksi koettiin taseen jakamisen yksityiskohdat ja vertailutietojen esittäminen; se tehtiin nyt ensimmäistä kertaa IFRS 8 toiminnallisten segmenttien mukaan.”*

2.6 Yhteenveto IAS 14 ja IFRS 8 keskeisimmistä eroista

IAS 14 ja IFRS 8 eroavat toisistaan selkeästi jo pelkästään sen takia, että IAS 14:ssä tärkeätä on riskien ja kannattavuuden näkökulma, kun taas IFRS 8 tarkastelee segmenttijakoa johdon näkökulmasta. IAS 14 näkökulma on tietenkin ymmärrettävä, sillä sijoittajille tärkeätä tietoa

ovat juurikin eri segmenttien riskien ja kannattavuuksien erot, jotta yhtiön kokonaisriskeistä ja tuotoista saadaan kokonaisvaltainen käsitys. Toisaalta IFRS 8 johdon näkökulmaa puoltaa se, että sijoittajat arvostavat tai pitävät parempana sellaista segmenttiraportointia, jota myös yhtiön johto tarkastelee säännöllisesti ja joka perustuu yhtiön sisäiseen organisaatorakenteeseen. Seuraavassa taulukossa esitellään yhteenveto IAS 14 ja IFRS 8 keskeisimmistä eroista

Taulukko 1

IAS 14	IFRS 8
Liiketoimintasegmentit tai maantieteelliset segmentit raportoitava ensisijaisina segmentteinä	Toimintasegmentit raportoitava
Määrittelee segmentin tuloksen	Tulos on se, joka operatiiviselle johdolle raportoidaan
Riskien ja kannattavuuden näkökulma	Johdon näkökulma
IFRS laskentaperiaatteita noudatetaan	Laskentaperiaatteet voivat erota IFRS tilinpäätöksestä, mutta täsmäytyslaskelmat on kuitenkin esitettävä
Ei vastaavaa vaatimusta	Tiedot merkittävistä asiakkaista julkaistava (>10% tuotoista)
Segmenttejä määriteltäessä vain ulkopuolisilta asiakkailta saadut tuotot otetaan huomioon	Myös segmenttien sisäiset myyntituotot otetaan huomioon segmenttien määrittelyssä

2.7 IFRS 8 ja SFAS 131 väliset erot

Deloitte 2006 joulukuussa julkaiseman IFRS 8 liittyvän tiedotteen IAS Plus:an mukaan edelleen on olemassa joitakin pieniä eroja SFAS 131 ja IFRS 8:n välillä. IFRS 8 vaatii esimerkiksi, että segmenttikohtaiset velat julkaistaan segmenttiraportoinnissa, mikäli toimiva johto tarkkailee tätä erää säännöllisesti. Vastaavaa pakkoa ei löydy SFAS 131 vaatimuksissa. Toinen ero liittyy SFAS 131 vaatimukseen, jonka mukaan matriisiorganisaation pitäisi tunnistaa segmenttinsä perustuen tuotteisiin ja palveluihin. Kun taas IFRS 8:ssa

matriisiorganisaatio tunnistaa segmenttinsä perustuen aiemmin esiteltyyn ydinperiaatteeseen, eikä siis ole pakkoa, että segmentit perustuisivat tuotteisiin ja palveluihin. Kolmas ero IFRS 8 ja SFAS 131 välillä on se, että IFRS:n pitkäaikaiset varat sisältävät aineettomat hyödykkeet, mutta SFAS 131 ohjeistuksen mukaan pitkäaikaiset varat on rajoitettu aineellisiin hyödykkeisiin.

IASB:n pyrkimys lähentää IFRS ja US GAAP standardeja keskenään on johtanut siihen, että IFRS 8 otettiin käyttöön 1.1.2009 alkavilla tilikausilla ja näin siis on segmenttiraportoinnin saralla päästy varsin yhtenevään käytäntöön, jonka erot siis rajoittuvat aiemmin esiteltyihin asioihin.

2.8 Suomalaisen pörssiyrityksen talousjohtajien odotukset liittyen IFRS 8 standardiin

Luoma (2007) tutki pro-gradussaan ansiokkaasti erityisesti sitä, mitkä ovat suomalaisten pörssiyritysten talousjohtajien odotukset uuden segmenttiraportointistandardin IFRS 8:n suhteen. Tässä pieni yhteenveto hänen tuloksistaan:

”Pörssiyritykset suhtautuvat segmenttiraportoinnin uudistukseen yleisesti hyvin neutraalisti. Suuria muutoksia segmenttien lukumäärässä, informaatiossa yksittäisestä segmentistä tai laatimiskustannuksissa ei arvioitu tapahtuvan. Segmenttiraportoinnin yhdenmukaisuus varsinkin johdon katsauksen kanssa koettiin paranevan ja lisäksi yhdenmukaisuus muun tilinpäätösinformaation laatimiseksi säädettyjen laskentaperiaatteiden kanssa arvioitiin säilyvän. Kaiken kaikkiaan yritykset eivät koe hyötävänsä IFRS 8-standardin mukaisesta segmenttiraportoinnista, sillä pääomakustannusten ei arvioitu pienenevän, mutta kilpailijoiden arvioitiin silti hyötävän”.

Näiden tulosten perusteella voidaan havaita selkeästi pelkoa liittyen nimenomaan kilpailulliseen haittaan, jota avoimen segmenttiraportoinnin on todettu aiheuttavan aiemmassa kirjallisuudessa. Tähän tullaan palaamaan tarkemmin tutkielman toisessa luvussa, jossa käydään tarkemmin läpi kilpailullisen haitan teoriaa. Toinen tärkeä huomio on, että talousjohtajat arvioivat yhdenmukaisuuden segmenttiraportoinnin ja muun tilinpäätösinformaation laskentaperiaatteiden kanssa säilyvän. Eli todennäköisesti talousjohtajat eivät näe järkevänä muokata segmentti-informaation laskentaperiaatteita

eriytyväksi muun tilinpäätösinformaation kanssa, koska se tuottaisi lisätyötä. Kolmantena kommenttina on mielenkiintoista huomata, että pääomakustannusten ei arvioida alentuvan. Tämä herättää kysymyksen, että tuoko segmenttiraportointiuudistus merkittävää hyötyä yritysten näkökulmasta. Yllä olevien kommenttien perusteella ei tuo, vaan lähinnä aiheuttaa lisätyötä. Viimeisenä kommenttina oman tutkielmani kannalta on mielenkiintoinen ennakkoodotus siitä, että suuria muutoksia ei segmenttien lukumäärässä tule tapahtumaan suuntaan tai toiseen. Berger ja Hann tutkimuksessaanhan (2003) päätyivät siihen, että raportoitujen segmenttien lukumäärä selkeästi nousi ja erityisesti aiemmin yhden segmentin raportoineet yritykset alkoivat raportoida useampia segmenttejä. Tutkimustulosten analyysissä palataan siihen, miten lopulta kävi suomalaisen aineiston ollessa kyseessä.

3 KATSAUS SEGMENTTIRAPORTOINTIA KÄSITTELEVÄÄN AIKAISEMPAAN KIRJALLISUUTEEN

Tässä osiossa on tarkoitus tarkastella aikaisemman tutkimuksen kehittämiä keskeisiä teorioita liittyen segmenttiraportoinnin laatua selittäviin tekijöihin ja erityisesti siihen, mitkä tekijät voivat motivoida johtoa raportoimaan enemmän tai vähemmän segmenttejä. Tavoitteena on esittää tutkimuksen kannalta relevantti teoria kirjallisuuskatsauksen muodossa, jotta voidaan tutustuttaa lukija tärkeimpiin tutkimustuloksiin ja muodostaa tarvittava teoreettinen viitekehys tutkimusongelman huolelliselle analyysille.

3.1 Kilpailullinen haitta

Tutkimukseni kannalta ehkä relevantein teoria on nimeltään kilpailullisen haitan teoria (*Proprietary Costs of Disclosure*). Tämän teorian mukaan segmenttiraportoinnissa raportoidut epänormaalin suuret voitot voivat houkutella yhtiön kilpailijoita samoille markkinoille tai valmistamaan samantyyllisiä tuotteita, joita raportoiva yhtiö tuottaa. Tästä seuraakin, että yhtiön johtajilla on motiivi peitellä segmenttiraportoinnissaan tiettyjä segmenttejä esim. yhdistelemällä segmenttejä suuremmiksi kokonaisuuksiksi (ks. esim. Berger ja Hann, 2007). Tutkimuksissa on havaittu, että yritykset peittelevät segmenttejä, joiden tuotot ylittävät toimialan keskiarvon (ks. esim. Nichols ja Street, 2007). Ainoa mainitun tutkimuksen reliabiliteettia rajoittava tekijä on otoksen keskittyminen sveitsiläisiin, saksalaisiin ja kiinalaisiin yhtiöihin. Jos ajatellaan, että yrityksillä on aiemmin esitettyjä motiiveja peitellä segmenttejään, niin voidaan tutkia pakottaako uusi IFRS 8 standardi yrityksiä kertomaan enemmän liiketoimintansa diversifikaatiosta. Jos vastaus on myönteinen, niin standardin sääätäneet tahot voivat olla tyytyväisiä työhönsä, sillä parantuneen segmentti-informaation myötä sijoittajat saavat parempaa tietoa tukemaan sijoituspäätöksiään.

Hayes ja Lundholm, (1996) analyttisessä tutkimuksessaan päättelevät, että riittävän kovan kilpailun vallitessa ja riittävän joustavan segmenttiraportointistandardin ollessa voimassa, johtajat raportoivat vähemmän segmenttejä. Tutkimustulokset perustuvat analyttiseen malliin, jossa testataan kilpailun vaikutusta segmenttiraportointiin. Yhtiöllä on mallissa vain kaksi mahdollista segmenttiä, jotka se raportoi molemmat, jos kilpailullinen vahinko

segmenttien kannattavuudesta ei aiheuta yhtiölle kustannuksia. Jos taas kustannukset ovat merkittävät, yhtiö pidättäytyy raportoimasta ja yhdistää segmentit yhdeksi segmentiksi. Kyseisessä tilanteessa olettaisin, että yhtiöllä voisi olla motiivi informoida rahoitusmarkkinoita mahdollisimman tarkasti, jotta yhtiön korkokustannukset eli rahan hinta pysyisi mahdollisimman edullisena yhtiön kannalta. Tästä voi huomatakin, että kilpailullisen vahingon tulee olla suurempi kuin muut mahdolliset hyödyt. Näillä muilla mahdollisilla hyödyillä tarkoitetaan niitä hyötyjä, jotka voivat seurata segmenttiraportoinnin avoimuudesta.

Tutkimustulokset kilpailun vaikutuksesta halukkuuteen raportoida segmenttejä ovat kuitenkin ristiriitaiset. Sillä Birt ym. (2006) päinvastoin väittävät, että kilpailun ollessa vähäistä yritykset kohtaavat suurempia kilpailullisen haitan kustannuksia. Tämä perustuu siihen, että mahdolliset epänormaalin suuret voitot ovat luultavasti suurempia, kun kilpailu on pienempää, joten uusien kilpailijoiden ilmestyminen avoimemman segmenttiraportoinnin myötä aiheuttaisi yrityksille tuntuvia kustannuksia asiakkaiden menetyksen tai tuotteiden hintojen alenemisen muodossa. Samoilla linjoilla Birtin (2006) kanssa ovat myös Botosan ja Stanford (2005), jotka testaavat kilpailun vaikutusta halukkuuteen raportoida segmenttejä SFAS 14 standardin ja uudemman SFAS 131 standardin vallitessa. SFAS 14 ja SFAS 131 ovat hyvin lähellä IAS 14 ja IFRS 8 standardia, joten heidän tutkimustuloksena ovat varsin mielenkiintoisia myös oman tutkielmani kannalta. Birt ym. (2006) myös toteavat, että kilpailuilla toimialoilla yrityksillä on luultavasti suuremmat hyödyt segmentti-informaation julkistamisesta, koska näin ollen pystytään pienentämään informaation epäsymmetrisyyttä eri sidosryhmien välillä (esim. johto ja osakkeidenomistajat).

Harris (1998) tutki myös kilpailun ja segmenttiraportointivalintojen välistä yhteyttä 929 yrityksen suuruisella joukolla. Ennako-oletuksena hänellä oli, että kovan kilpailun vallitessa yritykset olisivat haluttomimpia paljastamaan segmenttitietojaan ja näin ollen alttiita yhdistelemään eri segmenttejä keskenään, jos vain suinkin se olisi standardin puitteissa mahdollista. Toisaalta Harris odottaa myös sellaisia tuloksia, että jos vähän kilpailulla toimialalla katteet ovat merkittävästi paremmat kuin muista toimialoista muodostetuilla segmenteillä, niin myös tällaisten segmenttien raportoimiselle johdolla on selkeä motivaatio. Tämän motivaation taustalla on tietenkin pelko siitä, että kilpailijat yrittäisivät päästä osaksi tästä kannattavasta liiketoiminnasta valtaamalla markkinaosuutta. Tälle tulkinnalla Harris saakin vahvistusta kehittämiensä mallien avulla, joiden avulla hän päätyy siihen, että vähän

kilpailuilla aloilla (mitattuna hitaammalla epänormaalin suurien katteiden normalisoitumisella ja suuremmalla markkinaosuuden keskittymisellä) on pienempi todennäköisyys tulla raportoiduksi segmenttinä. Harriksen mukaan segmenttiraportointiin vaikuttavat vahvasti seuraavat 3 elementtiä:

1. Yrityksen kilpailuympäristö
2. Johdon motivaatio informoida pääomamarkkinoita
3. Yrityksen koon vaikutukset

3.2 Vapaaehtoinen segmentti-informaation julkistaminen

Kilpailullisen haitan teoria tarjoaa mielestäni tärkeimmän syyn siihen, miksi segmentti-informaation julkistaminen ei olisi kovinkaan järkevää yrityksen johdon näkökulmasta. Toisaalta tutkielman kannalta on mielenkiintoista tutkia niitä syitä, mitä yrityksillä saattaa olla vapaaehtoiselle segmentti-informaation julkistamiselle. Niinpä tässä kappaleessa käyn lyhyesti läpi teorian tarjoamia syitä siihen, miksi segmenttien julkistaminen olisi kuitenkin järkevää.

Birt ym. (2006) tarjoavat kolme pääsyitä segmenttien julkistamisen hyödyllisyyteen:

- ”a) Informaation epäsymmetrian vähentäminen*
- b) Poliittisten kustannusten vähentäminen*
- c) Agenttien valvonta agenttikustannusten pienentämiseksi”*

A-kohdan informaation epäsymmetrian vähentäminen johtaa etuihin siinä mielessä, että osakkeenomistajat tyytyvät astetta pienempään tuottoon, koska heillä on parempi kuva eri segmenttien riskeistä ja kannattavuudesta kattavamman segmenttiraportoinnin myötä. Näin

yritys siis on sijoittajille riskittävämpi kohde kuin yritys, jonka segmenttiraportointi ei anna selkeää kuvaa eri yhtiön toimialojen kannattavuudesta. Toisena hyötynä liittyen informaation epäsymmetrian vähentymiseen voidaan nähdä se, että lainarahoituksen hinta pienenee korkokulujen vähentyessä. Tämä tutkimustulos perustuu Senguptan (1998) tutkimukseen, josta löytyy todisteita sille, että yritykset jotka ovat analyytikkojen mielestä laadukkaita raportoinnissaan ja tietojen julkaisussa, nauttivat pienemmistä korkokustannuksista hakiessaan lainarahoitusta toiminnalleen. B-kohdan poliittisten kustannusten vähentäminen perustuu sille, että eri ulkopuolisten instituutioiden kuten hallituksen tai vastaavien auktoriteettien puuttuminen yhtiön asioihin pienenee (ks. esim. Belkaoui ja Karpik, 1989). Näin ollen yhtiö säästää kustannuksia, koska yhtiö välttää esimerkiksi auktoriteettien määräämiä rangaistuksia. C-kohdan agenttien valvonta agenttikustannusten pienentämiseksi viittaa johdon ja muiden sidosryhmien välisien motiivien erojen pienentämiseen esim. bonusohjelmien ja tulospalkkauksen avulla.

Healy ja Palepu 2001 tarjoavat useita syitä sille, miksi yrityksen johto haluaa vapaaehtoisesti julkaista laadukkaampaa ja tarkempaa tietoa segmenteistään. Syynä tähän voi olla heidän tutkimuksensa mukaan pääomakustannusten aleneminen, kun markkinoilta saa paremmilla ehdoilla lainaa, kun raportointi on laadukasta. Heidän motiiveja parempaan raportointiin voi myös olla ihan puhtaasti oman aseman paraneminen kurssinousun myötä tai kurssinousun myötä saatu parempi palkkio. Toisaalta johdon tiedon julkistamishalukkuutta voi säännellä esim. pelko mahdollisista syytteistä, joita voi aiheutua, jos yritetään peitellä markkinoilta olennaista tietoa. Kattava raportointi antaa suojaa mahdollisissa riita-asioissa. Jos yrityksellä menee hyvin, niin johdolla voi olla halu viestittää omista kyvyistään Healyn ja Palepun 2001 mukaan.

Botoson 1997 tutki tietojen julkistamistason ja oman pääoman kustannuksen yhteyttä, jota on ollut hyvin vaikeata määrittää aiemmassa kirjallisuudessa. Botosanin tutkimuksessa eri muuttujina regressiomallissa ovat tietojen julkistamistason arviointiin Botosanin itse kehittämä mittari, arvioitu oman pääoman kustannus, markkinabeta ja yrityksen koko. Hänen kehittämänsä mittari perustuu 122 teollisuustoimialan yrityksen vapaaehtoisesti julkaisemaan informaatioon. Keskeisimpänä tuloksena Botosan huomaa, että vähän seurattujen yritysten tietojen julkistamistaso on negatiivisessa yhteydessä oman pääoman kustannukseen. Vastaavaa yhteyttä ei löydy tarkemmin seurattujen yritysten keskuudesta. Botosan toteaa myös, että avoimempi tietojen julkistaminen lisää yhtiön osakkeiden likviditeettiä ja näin

ollen vaikuttaa alentavasti oman pääoman kustannukseen joko pienentäen kaupankäyntikustannuksia tai yhtiön arvopapereiden lisääntyneen kysynnän kautta.

3.3 Segmentti-informaation arvorelevanssi

Chen ja Zhang 2003 tutkivat segmentti-informaation arvorelevanssia kehittämällään realioptioihin perustuvalla mallilla. Heidän mukaansa segmentti-informaatiolla on tärkeä rooli yritysten arvonmäärityksessä verrattuna esim. sellaiseen tilanteeseen, jossa segmenttejä olisi yhdistetty ja käytössä olisi vain yhtiön tasolla olevaa tietoa liiketoiminnasta. Sijoittajat haluavat mahdollisimman tarkkaa tietoa yrityksen eri osista eli segmenteistä, joiden riskit ja kannattavuus eroavat toisistaan merkittävästi. Sijoittajat pystyvät tätä tietoa hyväksikäyttäen arvioimaan paremmin yrityksiä sijoituskohteina. Chen ja Zhang 2003 huomaavat myös, että yrityksen arvo riippuu siitä, että miten kasvumahdollisuudet jakautuvat tuottoisimpien ja vähemmän tuottoisien segmenttien välillä. Jos yrityksen suurimmat kasvumahdollisuudet löytyvät kaikkein tuottoisimmista segmenteistä, niin yritys on arvokkaampi kuin jos yrityksen suurimmat kasvumahdollisuudet löytyvät segmenteistä, joiden katteet eivät ole niin hyvät.

3.4 Segmenttiraportoinnin suhde informaation epäsymmetriaan ja johdon päätöksentekoon

Segmenttiraportoinnin yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on vähentää informaation epäsymmetriaa yrityksen johdon ja osakkeenomistajien ja muiden sidosryhmien välillä. Bens ja Monahan 2004 tutkimuksessaan viittaavat siihen, että yritys, jolla on useita segmenttejä ja monimutkaisempi organisaatorakenne, arvostetaan markkinoilla vähemmän arvokkaaksi kuin vastaavista yrityksen osista (segmenteistä) muodostettu portfolio yhden segmentin yrityksistä. Thomas 2002 tutkimuksessaan esittelee informaation läpinäkyvyys hypoteesin, jonka mukaan diversifioituneet yritykset ovat alttiimpia informaation epäsymmetriasta johtuville ongelmille kuin keskittyneet yritykset. Tämän perusteella diversifioituneiden yritysten osat pystyisivät itsenäisinä yksikköinä vähentämään informaation epäsymmetriaa liittyen näiden yksikköjen taloudelliseen tehokkuuteen ja kannattavuuteen.

Miksi kuitenkin informaation epäsymmetria ei täysin ole suorassa positiivisessa yhteydessä diversifioitumiseen? Tähän vastauksessa kirjallisuudessa tarjotaan Thomasin 2002 mukaan informaation diversifikaation hypoteesiä. Tämän hypoteesin mukaan segmenttien yhdistetyt tuotot voisivat tosiasiallisesti tarjota vähemmän potentiaalia informaation epäsymmetrialle. Yksi selitys tälle on se, että jos analyytikkojen tai muiden ulkopuolisten tahojen tekemät

virheet segmenttien kassavirtojen ennustamisessa eivät ole täydellisesti positiivisesti korreloituneita, niin absoluuttinen tuottojen ennustusvirhe voi olla diversifioituneiden yritysten tapauksessa itse asiassa pienempi kuin keskittyneissä yhtiöissä.

Segmenttiraportointi myös toimii eräänlaisena kontrolloivana elementtinä johdon päätöksenteolle. Osakkeenomistajat pystyvät laadukkaamman segmentti-informaation perusteella paremmin kontrolloimaan johtoa ja näin ollen on vähemmän todennäköistä, että johto esim. uhkarohkeilla investointipäätöksillä tuhoaa yhtiön arvoa osakkeenomistajille. Tämä kontrollointielementti korostuu useiden segmenttien yhtiöissä, sillä Bens ja Monahan 2004 tutkimuksessaan toteavat, että ensinnäkin useiden segmenttien yhtiöt monimutkaisuutensa ansiosta luovat suuremman mahdollisuuden informaation epäsymmetrian olemassaololle johdon ja osakkeenomistajien välillä. Toiseksi yhtiön arvon tuhoaminen on huomattavasti todennäköisempää sellaisessa yrityksessä, jolla on useita segmenttejä, sillä voitolliset segmentit voivat omalla tuloksellaan edesauttaa tappiollisten segmenttien olemassaoloa. Kattamalla tappiollisten segmenttien tappiot, voitolliset segmentit pitävät yllä harhaa menestyksekkäästä liiketoiminnasta kaikissa segmenteissä, jos segmenttejä on yhdistelty.

Segmenttiraportoinnilla pyritään kertomaan avoimesti yritysten eri osien kannattavuudesta ja riskeistä, jotta sijoittajat voivat ymmärtää paremmin liiketoiminnan eri osien vaikutusta yhtiön kokonaistulokseen. Brown ja Hillegeist 2003 tutkimuksessaan päätyvät siihen tulokseen, että paremmin raportoivilla yhtiöillä on pienemmät pääomakustannukset kuin sellaisilla yrityksillä joiden segmenttiraportoinnin laatu on heikolla tasolla. Heidän tutkimuksessaan käytetään laatua mittaamassa AIMR analyytikoiden arviota yrityksen raportoinnin laadusta arvioimaan yrityksen raportoinnin kokonaislaatua.

3.5 Segmenttien tuottoerojen ja riskien läpinäkyvyys segmenttiraportoinnissa

Hann ja Lu 2008 julkaisemassa tutkimuksessaan väittävät, että johdolla on luonnostaan kannustin ja mahdollisuus välttää tappioiden raportoimista tiettyyn rajaan saakka manipuloimalla tulosta. Tästä seuraakin, että esim. yrityksellä, jolla menee huonosti, voi olla suuria paineita raportoida parempaa tulosta kuin realistisesti olisi mahdollista. Kannustin myös segmenttitasolla saattaa olla siihen suuntaan, että pyritään allokoimaan kustannuksia

niin, että tuottoerot eivät olisi niin merkittäviä segmenttien välillä. Tätä tukee myös kilpailullisen haitan teoria, jonka mukaan yritykselle saattaa olla haitallista raportoida liian hyviä tuottoja tietyllä segmentillä, koska se voi houkuttaa lisää kilpailijoita tälle kyseiselle segmentille. Toisaalta yrityksen asiakkaat voivat pyrkiä saavuttamaan hinnan alennuksia, jos pystyvät tulkitsemaan toimittajansa tilinpäätöstä niin tarkasti, että huomaavat olevansa erittäin kannattavia katteeltaan toimittajalleen.

Troberg ym.(2010) perehtyivät tutkimuksessaan segmenttien tuottoerojen ja riskien läpinäkyvyyteen japanilaisella ja yhdysvaltalaisella aineistolla. Oletuksena heillä oli, että japanilaiset yritykset raportoisivat vähemmän läpinäkyvästi ja yhdistelisivät enemmän segmenttejä toisiinsa kuin yhdysvaltalaiset yhtiöt. Motivaationa tälle oletukselle oli keiretsu tyyppinen liiketoimintamalli Japanissa, joka siis ymmärrettävästi olisi lähtökohtaisesti omiaan lisäämään segmenttien yhdistelyä. Toinen motivaatiotekijä on yksityisen velan käyttö rahoitusmuotona Japanissa, joka on siellä yleisempää kuin Yhdysvalloissa, johtaen vähemmän laadukkaaseen segmenttiraportointiin. Yksityisen velan ollessa kyseessä julkinen tietojen kommunikointi ei ole ensisijaista, vaan tarkkaa segmenttitietoja annetaan vain salaisesti, velkojien sitä vaatiessa ns. kulissien takana. Toinen teoreettinen lähtökohta on myös aiemmin jo esitelty sensitiivisen informaation teoria ja mahdollinen häpeän välttely Japanissa, minkä seurauksena ei haluta raportoida huonosti menestyviä segmenttejä, vaan niitä yhdistellään toisiinsa. Toisin kuin Troberg ym. (2010) olettavat Japanilaiset yhtiöt eivät kuitenkaan yhdistele segmenttejä enemmän kuin yhdysvaltalaiset yhtiöt. Toisena tärkeänä tutkimustuloksena esitetään heidän tutkimuksessaan, että kannattavuudella on positiivinen merkitys segmenttiraportoinnin laatuun. Yritykset, joilla menee hyvin ja on paljon hyviä uutisia kerrottavanaan, mielellään kertovat avoimin segmenttiraportoinnissaan yrityksen segmenttikohtaisista tuottoeroista. Tutkimuksessa löydetään myös yhteys sille, että tuottoerojen paljastuminen lisääntyy, kun raportoidaan enemmän segmenttejä. Troberg ym. (2010) tuovat uuden näkökulman segmenttiraportointitutkimukseen vertailemalla toisistaan kahta hyvin erilaista liiketoimintaympäristöä ja niiden segmenttiraportoinnin laatua mitattuna kehittämällään varianssin analyysillä.

3.6 Johdon motivaatiotekijöitä segmenttien tulosten manipuloimiseen

Hann ja Lu 2008 tutkimuksessaan löysivät johdolle motivaatiotekijän manipuloida erityisesti vähän voitollisia tai vähän tappiollisia segmenttejä. Segmenttien välistä tulosten manipulointia voidaan selittää, sillä motivaatiotekijällä, että markkinat haluavat kontrolloida tarkemmin sellaisia yrityksiä, joilla on tappiollisia segmenttejä. Tämä taas johtaa siihen, että johdon päätöksiä ja toimintaa tarkkaillaan huomattavasti tarkemmin. Johdon motivaationa on tietenkin välttää tällainen ylimääräinen kontrollointi, jotta heidän oma asemansa säilyisi vakaana ja heidän ei tarvitsisi niin tarkasti selitellä markkinoille tekemiään päätöksiä.

Hann 2008 tutkimuksessaan tarkkaili myös onko sillä eroa, että toimitaanko SFAS 14 vai SFAS 131 mukaisessa raportointiympäristössä. Hänen tutkimuksensa mukaan, SFAS 14 mukaan raportoinneissa yrityksissä havaittiin tällaista tuloksen manipulointia, kun taas SFAS 131 mukaisessa raportoinnissa ei löytynyt todisteita vastaavasta manipuloinnista. Tämä antaisi viitteitä siitä, että segmenttiraportointistandardin kehitys SFAS 14:sta SFAS 131:een olisi todellakin ainakin tässä suhteessa parantanut segmenttiraportoinnin laatua ja läpinäkyvyyttä. Täytyy muistaa, että SFAS 131 ja IFRS 8 vaativat johdon näkökulman mukaista raportointia ja näin ollen voi olla vaikeampaa manipuloida segmenttien välisiä tuloksia, kun segmenttiraportoinnin pitää nimenomaan perustua yhtiön sisäiseen raportointiin.

Toisaalta kumpikaan SFAS 131 tai SFAS 14 ei vaadi yrityksiä allokoimaan kaikkia yleiskustannuksia segmenteille, vaikkakin näitä voidaan tietysti perustein allokoida suoraan segmenteille. Se, että mitä allokoidaan ja kuinka paljon millekin segmentille, on erittäin subjektiivinen prosessi, johon liittyvään päätöksentekoon johdolla on tietenkin erittäin suuri vaikutusvalta. Voi olla mahdollista, että johdon palkkaus perustuu ainakin osittain tietyn segmentin tulokseen ja silloin syntyy selkeä motivaatio manipuloida tulosta, kun ollaan jäämässä hieman tämän tulostavoitteen alapuolelle. Laadukkaan segmenttiraportoinnin varmistamiseksi segmenttiraportoinnin lainsäädäntö pitäisi asettaa sellaiseksi, että olisi mahdollisimman vähän mahdollisuuksia tällaiseen toimintaan, jotta voitaisiin varmistaa segmenttiraportoinnin kautta annettun tiedon luotettavuus ja tarkoituksenmukaisuus.

3.7 Segmenttiraportoinnin tehokkuus

Segmenttiraportointia on tutkittu myös tehokkuuden näkökulmasta esim. tutkimuksessaan Troberg Kinnunen ja Seppänen (2005) sekä Virtanen (2005) pro-gradussaan. Molemmissa tutkielmissa lähestymistapa on ollut samansuuntainen. Laatustandardeja valvovat (FASB ja IASB) pyrkivät Virtasen (2005) mukaan varmistamaan, että segmenttistandardien myötä yritykset antavat riittävää ja asianmukaista informaatiota segmenttien tuotoista ja riskisyydestä. Hänen tutkimuksessaan vertaillaan SFAS 131:sen ja IAS 14 mukaan raportoivien yritysten segmenttiraportoinnin tehokkuutta. Virtasen (2005) tutkimuksessa tehokkuutta mitataan niin tuoton kuin riskin suhteen. Hän käyttää tuoton mittarina kokonaispääoman tuottoa (ROA) ja riskiä mitataan absoluuttisena vaihteluna segmentin kokonaispääoman keskiarvon ympärillä yli ajan (1999-2004). Virtasen (2005) mukaan silloin kun segmenttien väliset tuotot ja riskit poikkeavat yrityksen muista raportoimista segmenteistä selkeästi, niin sitä tehokkaampaa segmenttiraportointi on. Hänen mukaansa päinvastaisessa tilanteessa segmenttiraportointi on tehotonta, eikä näin ollen myöskään täytä sille asetettuja tavoitteita. Tutkielmassaan hän mittaa tehokkuutta riskin ja tuoton suhteen erikseen. Virtasen (2005) tutkielman tulosten mukaan IAS-yritysten segmenttiraportointi olisi keskimäärin tehokkaampaa tuoton kuin riskin suhteen, mutta ero ei ole kovin merkittävä. Vastaavasti US GAAP-yrityksillä segmenttiraportointi olisi tehokkaampaa keskimäärin riskin kuin tuoton suhteen. Virtasen (2005) verratessa US GAAP ja IAS keskenään, hän totesi, että IAS mukainen segmenttiraportointi olisi US GAAP:ia keskimääräisesti tehokkaampaa tuoton suhteen, kun taas US GAAP raportointi olisi keskimääräisesti tehokkaampaa riskin suhteen.

Troberg ym (2005) päätyivät omassa tutkimuksessaan, joka käsitti yhteensä 1055 yritystä siihen tulokseen, että segmenttiraportointi olisi tehokkaampaa tuoton kuin riskin suhteen.

Rainio (2007) tutki segmenttiraportoinnin tehokkuuden vaikutusta informaation epäsymmetriaan käyttäen tunnettuja segmenttiraportointimittareita, joita Troberg ym. 2005 ja Garrod (1998) olivat käyttäneet. Informaation epäsymmetrian mittaamiseen Rainio (2007) käytti bid-ask spreadia, osakkeen kiertonopeutta, analyytikoiden EPS-ennusteiden keskihajontaa ja osakkeen hinnan volatilitteettiä. Aineisto koostui yhdysvaltalaisista, japanilaisista ja englantilaisista yrityksistä, joiden segmenttiraportointitietoja oli analysoitu vuosilta 1999-2005. Näin Rainio sai lopulliseksi tutkimusaineistokseen 874 yritystä, joista 470 oli Japanista, 336 Yhdysvalloista ja 66 Englannista. Tutkimuksen taustalla on ollut Scott (2003) esittelemä teoria liittyen informaation epäsymmetriaan, joka Scottin mukaan koostuu

adverse selection ja moral hazard-komponenteista. Mielenkiintoista oman tutkielmani kannalta on huomata, että segmenttiraportoinnin tehokkuus on Rainion (2007) tutkimuksessa synonyymi segmenttiraportoinnin laadukkuudelle. Rainio (2007) esittelee tärkeimpinä tuloksinaan seuraavat asiat:

”Tutkimustulosten perusteella havaitaan, että tuottojen ja riskien suhteen tehokas segmenttiraportointi pienentää osakkeiden hinnan volatiliteetillä mitattua informaation epäsymmetriaa yritysjohdon ja sijoittajien välillä. Sen sijaan tuottojen riippuvuuden suhteen tehokkaalla segmenttiraportoinnilla ei havaittu olevan vaikutusta volatiliteetillä mitattuun informaation epäsymmetriaan. Lisäksi riskien suhteen tehokkaan segmenttiraportoinnin havaittiin vähentävän osakkeiden kiertonopeudella mitattua informaation epäsymmetriaa.”

3.8 Yritysten ominaispiirteet segmenttiraportoinnissa

Tutkielmassani on tarkoituksena hyödyntää aiempaa tutkimustietoa liittyen siihen yhteyteen, mitkä yhtiöiden ominaispiirteet muodostavat segmenttiraportointiin. Myöhemmin tutkielmassani tullaan tarkemmin käsittelemään tutkielmaani valitsemissa segmenttiraportoinnin ominaispiirteitä, jotka osaltaan selittävät segmenttiraportoinnin laadukkuutta. Tästä syystä on tarpeellista esitellä hieman teoriaa liittyen yritysten ominaispiirteiden ja segmenttiraportoinnin yhteyteen. Erityisesti tätä aihetta on käsitelty Rissanen (2008) pro-gradussaan. Häntä motivoi tutkimuksessaan osittain juuri suomalaisten yritysten niukka segmenttiraportointi, jota hän pyrkii tutkimuksessaan myös selittämään regressioanalyysin avulla. Merkittävimpänä tuloksena hän pitää sitä, että yrityksen koolla on varsin suuri rooli selittämässä segmenttiraportointia. Toisena havaintona hän esittää, että yrityksen kuulumisella teknologiatoimialalle näytti olevan tutkimuksen tulosten valossa yhteys niukkaan segmenttiraportointiin. Tutkielmassaan hänen käsittelemät yritysten ominaispiirteet olivat seuraavat:

Koko, toimiala (teollisuus, palvelut ja teknologia), tilintarkastaja, pörssiin listaus, omistuksen rakenne.

3.9 Laadun mittarit aiemmissä tutkimuksissa ja laadun kriteerit segmenttiraportoinnissa

Laatua on aiemmissä tutkimuksissa mitattu joko segmenttien lukumäärän tai raportoitujen erien lukumäärän avulla. Tästä esimerkkinä Berger ja Hann (2003). Garrod (1998) on kuitenkin kritisoinut näitä menetelmiä johtuen siitä, että johdon harkintavaltaa ei huomioida, kun määritellään raportoitavia segmenttejä. Garrod (1998) tutkimuksessaan on kiinnittänyt erityistä huomiota tähän edellä mainittuun epäkohtaan, sillä monissa tutkimuksissa käytetään yritysten julkaisemien segmenttien informaatiota suorittaessa tilastollisia testejä liittyen esimerkiksi segmenttiraportoinnin antaman informaation kykyyn auttaa analyytikkoja ennustamaan yrityksen tulevaisuuden menestystä. Tämän testauksen oletuksena on periaatteessa, että johdon tekemät raportoitavien segmenttien valinnat ovat käytännössä optimaalisia siinä mielessä, että ne kertoisivat täsmälleen segmenttiraportointi-informaation hyödyllisyyden päätöksenteossa esim. sijoituspäätöksiä tehtäessä. Näin ei Garrodin mukaan kuitenkaan käytännössä aina ole ainakaan joidenkin yritysten osalta.

Aiempien esiteltyjen mittareiden sijaan Garrod (1998) esittelee segmenttiraportoinnin laadun mittaamisesta oman näkemyksensä, jonka mukaan kolmella tekijällä on merkittävä vaikutus segmenttiraportoinnin laadukkuuteen ja nämä ovat siis raportoitujen segmenttien lukumäärä, segmenttien suhteellinen koko ja segmenttien välinen korrelaatio. Segmenttien välisen korrelaation ollessa suurta segmenttiraportointi ei tuo juurikaan uutta tietoa, mutta jos segmentit korreloivat heikosti, niin segmenttiraportointi on tehokkaimmillaan eli laadukasta.

IASB on määritellyt joitakin kriteereitä liittyen siihen, minkä perusteella segmenttiraportoinnin laadukkuutta voidaan arvioida. Näistä merkittävimpiä ovat merkityksellisyys, luotettavuus, ymmärrettävyys sekä vertailukelpoisuus. Emmanuel 2002 tutkimuksessaan pyrkii selvittämään, mikä on johdon näkökulman vaikutus raportoitujen segmentti-informaation merkitsevyyteen ja vertailukelpoisuuteen. Olettamana on, että johdon näkökulma johtaisi merkitsevämpään, mutta vertailukelpoisuudeltaan heikompaan segmenttiraportointiin. Olettamus perustuu siihen, että johdon näkökulma antaa enemmän vapautta segmenttien muodostamiseen, kuin riskien ja tuoton näkökulma. Tutkimuksessaan Emmanuel (2002) havaitsee, että johdon näkökulma ei takaa parempaa merkitsevyyttä tai vertailukelpoisuutta. Tämä on varsin relevantti kysymys tämänkin tutkimuksen kannalta, sillä yhtenä tutkimuksen tavoitteista on nimenomaan selvittää, mikä on uuden johdon näkökulman

mukaisen IFRS 8 omaksumisen vaikutus segmenttiraportoinnin laatuun suomalaisissa pörssiyhtiöissä.

4 HYPOTEESIEN MUODOSTAMINEN

Bergerin ja Hann:in 2003 yhdysvaltalaisella aineistolla tehdyn tutkimuksen tuloksien perusteella voidaan olettaa, että IFRS 8 käyttöönotto lisää raportoitavien segmenttien lukumäärä aiempaan IAS 14 standardiin verrattuna ja samalla parantaa yritysten segmenttiraportoinnin läpinäkyvyyttä ja laatua. Yhdysvaltaisten SFAS 131 ja SFAS 14 standardien ollessa hyvin lähellä IFRS 8 ja IAS 14 standardeja sisällöltään, on erittäin mielenkiintoista testata suomalaisella aineistolla, että parantuuko segmenttiraportoinnin laatu ja kuinka paljon uuden segmenttiraportointistandardin käyttöönoton myötä. Riippuen empiirisen tutkimuksen tuloksista voidaan tätä segmenttiraportoinnin muutosta selittää erilaisilla suomalaisten pörssiyritysten ominaispiirteillä, mutta tähän palaamme tarkemmin, kun tutkimuksen menetelmiä kuvaillaan.

Tutkimuksen ensimmäinen hypoteesi perustuu siihen, millaisia vaikutuksia segmenttiraportointistandardin muutoksella Yhdysvalloissa todettiin esim. Bergerin ja Hann:in tutkimuksessa (2003). Keskeisimpiä tuloksia heillä oli nimenomaan, että raportoitujen segmenttien määrä lisääntyi merkittävästi ja ne yritykset, jotka aiemmin raportoivat vain yhden segmentin, raportoivatkin enemmän SFAS 131 mukaan. Tämän perusteella muodostetaan tutkimuksen ensimmäinen hypoteesi:

H1: IFRS 8 käyttöönotto johtaa lukumääräisesti useampien raportoitujen segmenttien julkistamiseen verrattuna IAS 14 standardiin

Informaation määrää yritysten segmenttiraportoinnista tilinpäätöksen liitetiedoissa voidaan pitää yhtenä laadun indikaattorina ja perustuen aiemmin mainittuun oletukseen segmenttiraportoinnin laadun parantumisesta IFRS 8 myötä muodostetaan seuraava hypoteesi:

H2: IFRS 8 käyttöönotto johtaa segmenttiraportoinnissa informaation määrän lisääntymisen suomalaisten pörssiyritysten tilinpäätöksissä

Kolmas hypoteesi perustuu pitkälti segmenttiraportoinnin perusideaan eli siihen, että antamalla yksityiskohtaisempia yritysten osista, jotka toimivat mahdollisesti aivan täysin eri toimialoilla tai niiden toimintaedellytykset muuten eroavat merkittävästi toisistaan, pystytään

paremmin arvioimaan yritystä sijoituskohteena. Yllä olevan perusteella muodostetaan seuraava hypoteesi:

H3: IFRS 8 käyttöönotto vaikuttaa suomalaisten pörssiyritysten raportointiin segmentteihin sillä tavalla, että sijoittaja saa paremman kuvan yrityksen riskien ja tuottojen jakaantumisesta segmenttien välillä

Jos riskien ja tuottojen jakaantuminen segmenttien välillä on raportoinnissa toteutettu standardin mukaisesti ja laadukkaasti, niin sellaisia segmenttejä ei ole yhdistetty, jotka pitäisi raportoida erikseen. Puhutaan siis segmenttien välisestä aggregaatiosta eli yhdistämisestä, jota pitäisi välttää, jos tosiasiallisesti segmentit eroavat riittävän paljon toisistaan esim. tulevaisuuden näkymien, katteiden, riskien tai tuottojen suhteen. Tutkimuksessa tätä hypoteesia testataan ROA max-min muuttujan keskiarvon muutoksella vuodesta 2008 vuoteen 2009. Eli siis segmenttikohtaisten ROA kannattavuuslukujen perusteella mitattujen parhaimman ja huonoimman kannattavan segmentin ero kuvaa jollain asteella, sitä, miten paljon segmenttejä on yhdistelty. Jos ero hypoteettisesti on suurentunut verrattuna vuoteen 2008, niin voidaan olettaa, että raportoidaan laadukkaammin, koska ROA kannattavuustiedoista saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa, koska segmenttejä ei olla yhdistelty niin paljon, vaan pyritty raportoimaan erillisinä segmentteinä enemmän segmenttejä.

H4: Muodostettavan segmenttiraportoinnin laadun SIC-index indikaattorin keskiarvon muutos on positiivinen vuosien 2008 ja 2009 välillä

Perusoletuksena on tosiaan se, että segmenttiraportoinnin laadun eri indikaattorien keskiarvon muutos tulisi olemaan positiivinen myötäillen Bergerin ja Hannin tuloksia vuodelta 2003. Tämä tullaan toteamaan keskiarvotestin eli T-testin avulla. Tässä mainitut laadun indikaattorit ovat segmenttien lukumäärä, SIC-indeksi luku, ROA min-max luku,

5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO

5.1 Tutkimusaineisto ja sen kuvailu

Tutkimusaineisto koostuu suomalaisten pörssiyhtiöiden tilinpäätöksistä vuosilta 2008 ja 2009. Potentiaalisia tutkimuskohteita on siis 124 yritystä ennen tutkimuksen kannalta tärkeiden rajausten tekemistä. Tilinpäätösaineisto on ollut saatavilla yritysten kotisivuilta, joista se on kerätty tarkempaa analyysia varten vuoden 2010 aikana. Tärkeimpänä kiinnostuksen kohteena on tietenkin ollut tilinpäätösten liitetiedoista löytyvä segmenttiraportointiosuus. Vuodesta 2009 lähtien yritysten on viimeistään täytynyt siirtyä raportoimaan IFRS 8 mukaisesti, mutta on ollut mahdollista siirtyä myös vapaaehtoisesti aikaisemmin uuden standardin mukaiseen raportointiin. Aineistosta käy ilmi, että näin muutamat yritykset ovat tehneetkin. Kuitenkin selvästi suurin osa yhtiöistä on siirtynyt IFRS 8 mukaiseen raportointiin vasta vuoden 2009 alusta. Vuoden 2009 segmenttiraportoinnilla edellytetään kuitenkin, että vuodelta 2008 esitetään vastaavat vertailutiedot. Tämän takia alun perin harkitsin vuoden 2008 aineiston vertailua, vuoden 2008 vertailuaineistoon nähden. Luovuin kuitenkin ajatuksesta, sillä standardin muutoksen vaikutuksen saa parhaiten esille vertailemalla vuosien 2008 ja 2009 segmenttiraportointia. Todennäköisesti kuitenkin suurimmassa osassa yrityksiä ei esiinny todella merkittäviä organisaatiomuutoksia ja pääasiallinen muutos on siis IFRS 8 aiheuttamaa.

Aineisto kerättiin pääasiassa käsin yritysten tilinpäätösten liitetiedoista, josta suurin osa regressioanalyysiin tarvittavista muuttujista oli saatavilla. Tämän lisäksi käytettiin hyväksi Thomson One Bankerin Worldscope tietokantaa, josta haettiin yritysten kaikkien toimialojen SIC-koodit, ROA-tunnusluvut sekä omavaraisuusasteet. Toimialojen SIC-koodit kuvaavat kuinka monella eri toimialalla yritys toimii, ROA kertoo yrityksen kannattavuudesta ja omavaraisuusaste siitä, kuinka velkainen yritys on.

Tutkimuksessa käytetyt muuttujat, jotka kerättiin käsin tilinpäätöksien liitetiedoista ovat seuraavat: Segmenttiraportointia kuvailemaan käytettyjen sanojen määrä, yrityksen pörssilistausten määrä, parhaiten ja heikoimman kannattavuuden segmenttien erotus mitattuna pääoman tuotolla (ROA), yrityksen liikevaihdon luonnollinen logaritmi, tilintarkastaja (BIG 4 yritykset Ernst & Young, KPMG, Pricewaterhousecoopers ja Deloitte & Touch), hallitusten jäsenten lukumäärä kuvava ”chief operating decision maker”.

Tarkemmin määriteltynä segmenttiraportointia kuvaavien sanojen määrä on saatu niin, että on katsottu liitetiedoista segmenttiraportointia kuvaava osuus, josta on siis kopioitu word-ohjelmaan teksti, jonka sanojen määrä on laskettu Word:in automaattisella sanojen laskutoiminnolla. On mahdollista, että segmenttiraportoinnista löytyy liitetietojen ulkopuoleltakin informaatiota, mutta on katsottu sen olevan niin vähäistä, että olennaisilta osin segmenttiraportoinnin tiedot pitäisi löytyä liitetiedoista, joten tämän muuttujan pitäisi suhteellisen kattavasti kuvata segmenttiraportoinnista annetun tiedon määrää yhtiön tilinpäätöksessä.

Yritysten pörssilistausten määrä on pyritty selvittämään tilinpäätöksen tietojen perusteella ja sen perusteella on havaittu, että varsin harvat suomalaiset yritykset ovat listautuneet useampaan kuin yhteen pörssiin. Yrityksen liikevaihdon logaritmi on saatu ottamalla yksinkertaisesti logaritmi kyseisen vuoden kokonaisliikevaihdosta. Tilintarkastaja on ollut helppo katsoa kyseisen vuoden tilinpäätöksestä. Samoin hallitusten jäsenten lukumäärää kuvaavan muuttujan tiedot on ollut lähes aina saatavilla yrityksen tilinpäätöksessä, jossa on esitelty hallituksen jäsenet.

5.2 Tutkimuksen otoksen muodostaminen

Aiemmissa tutkimuksissa ks. esim Berger ja Hann (2003) on jätetty pois ne yhtiöt tarkastelusta, jotka IAS 14 tai SFAS 14 mukaisesti raportoivat maantieteelliset segmentit ensisijaisina segmentteinä. Tämä johtuu tutkimuksen luonteen mukaisesti siitä, että tässä tutkimuksessa yhtenä tarkoituksena on nimenomaan tutkia segmenttiraportointistandardin muutoksen vaikutusta raportoitavien segmenttien lukumäärään. Jos tällaisessa tutkimusasetelmassa sotketaan keskenään maantieteelliset segmentit ja liiketoimintasegmentit, niin tutkimustulokset vääristyisivät pahasti. Käytännön esimerkkinä tästä vääristymisen mahdollisuudesta voisin mainita sen, että jos maantieteellisten segmenttien määrää verrattaisiin toimialojen määrästä kertoviin SIC-koodien lukumääriin, niin ei voida muodostaa yrityksen segmenttien yhdistymisestä kertovaa segmenttiraportoinnin laadun indikaattoria. Kun taas tilanteessa, jossa verrataan vain puhtaasti ns. liiketoimintasegmenttejä yrityksen toimialojen määrään, niin edellä mainittu segmenttien yhdistymisestä kertova segmenttiraportoinnin laadun indikaattori voidaan helposti muodostaa. Perusideanahan on tarkastella, että raportoiko yritys kaikki olemassa olevat segmenttinsä vai yhdisteleekö se niitä ja tämän perusteella voidaan kertoa valistunut arvio yrityksen segmenttiraportoinnin laadusta

tai laadun muutoksesta, kun verrataan tämän indikaattorin kehitystä vuosien 2008 ja 2009 välillä.

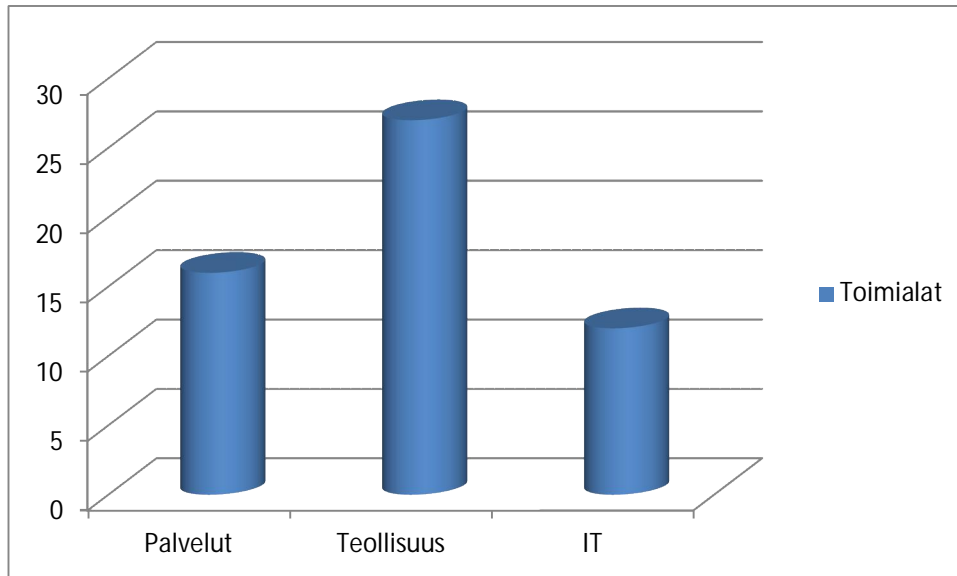
Toinen tärkeä rajausta on jättää rahoitussektori pois tarkastelusta, niin kuin aiemmissa tutkimuksissa myös on ollut tapana katsoa esim. Street ym. (2000). Rajauksen syyksi on esitetty puutteellista tai vertailukelvotonta segmenttiraportointia aiemmissa tutkimuksissa. Sen lisäksi on tietenkin jouduttu rajaamaan pois ne yritykset, jotka siirtyivät IFRS 8 mukaiseen raportointiin ennen vuotta 2009. Näitä yrityksiä löytyi aineistosta yhteensä 9 kappaletta. Seuraavat yritykset on rajattu pois tästä syystä: Telia Sonera, Fiskars, Fortum, Neste Oil, SRV Yhtiöt, Takoma, UPM-Kymmene, Huhtamäki ja Tiimari. Tämä rajausta luonnollisesti johtuu siitä, että koska uuteen IFRS 8 standardiin on siirrytty näiden yhtiöiden kohdalla jo ennen vuotta 2009, niin vuoden 2008 ja 2009 välillä ei ole tapahtunut mitään standardin muutosta, joten tällaiset yritykset eivät voi tietenkään olla tämän tutkimuksen kiinnostuksen kohteena samalla tavalla kuin muut yritykset, jotka ovat aloittaneet standardin soveltamisen vasta vuodesta 2009 alkaen. Vielä tämänkin lisäksi on jouduttu sulkemaan pois ne yhtiöt, joiden tilikausi eroaa kalenterivuodesta: Turkistuottajat ja Vaahto Group. Turkistuottajien ja Vaahto Group:in tilikausi muodostuu ajanjaksosta 1.9-31.8. Todennäköisesti tähän on syynä alalle ominaiset kausivaihtelut, joiden syystä valittu kalenterivuodesta poikkeava tilikausi antaa paremman kuvan yrityksen taloudellisesta tuloksesta.

Regressioanalyysia varten tarvitaan myös täydelliset tiedot analyysissa käytetyistä muuttujista. Niiden yritysten, jotka eivät ole segmenttiraportoinnissaan tuoneet esille tutkimuksessa tarvittavia muuttujia, on myös rajattu tutkielman ulkopuolelle. Tyypillinen esimerkki tästä on se, että ”CODM” eli yrityksen operatiivinen päätöksentekijä ei tarkastele segmenttikohtaisia varoja. Tällöin on ihan sallittua jättää raportoimatta IFRS 8 mukaisesti segmenttikohtaiset varat, koska IFRS 8 idea on raportoida samalla tavalla ulkoisille sidosryhmille kuin yrityksen johdolle.

Sen jälkeen kun aiemmin mainitut rajaukset tehtiin, niin päädyttiin 55 suomalaisen pörssiyrityksen otokseen, joilta löytyvät kattavat tiedot tutkimuksessa tarvittavista muuttujista

vuosilta 2008 ja 2009. Näiden yritysten toimialajakauma selventää seuraava pylväsdiagrammitaulukko.

Taulukko 2:

Toimialat on siis jaettu tässä karkeasti kolmeen kategoriaan:

Palvelualalta tulee 16 yritystä, teollisuudesta 27 yritystä ja informaatioteknologia-alalta 12 yritystä. Jaossa on mukailtu Helsingin pörssin toimialajakoa, mutta jako on siis yksinkertaistettu omaa harkintaa käyttäen verrattuna Helsingin pörssin toimialajakoon.

5.3 Tutkimuksessa käytettävien muuttujien kuvailu

5.3.1 Segmenttiraportoinnin laatua kuvaavat muuttujat

Segmenttiraportoinnin laadun indikaattoreita on tässä tutkimuksessa käytetty regressioanalyysissä kolmea eri laista. Ensimmäinen laadun indikaattori on muodostettu siten, että yrityksen parhaiten tuottaneen segmentin ja huonoiten tuottaneen segmentin tuottojen erotusta vuosilta 2008 ja 2009 on vertailtu. Analyysissä on käytetty segmenttikohtaista ROA tunnuslukua kuvaamassa yrityksen segmenttien välisiä tuottoeroja.

On mitattu siis kuinka paljon yhtiöiden parhaiten ja huonoiten tuottaneen segmenttien erotus on muuttunut samassa yhteydessä, kun segmenttiraportointistandardi on muuttunut vuoden 2009 alusta. Tämä muutos antaa meille arvion siitä, että kuinka paljon segmenttejä

yhdistellään uudessa ja vanhassa raportointiympäristössä. Mitä suurempi tämä aiemmin kuvailtu erotus on, niin sitä laadukkaampaa yrityksen segmenttiraportoinnin voidaan arvioida olevan, koska näin yritykset kertovat selkeästi segmenttien välisistä tuottoeroista.

Kaavan muodossa ensimmäinen laadun indikaattori on muodostettu siis seuraavasti:

(Max SEG ROA 2009- MIN SEG ROA 2009)-(Max SEG ROA 2008- MIN SEG ROA 2008)

Yllä olevassa kaavassa ”Max SEG ROA 2009” tarkoittaa yrityksen X segmenttiä, jolla on ollut paras kannattavuus mitattuna ROA-tunnusluvulla verrattuna yrityksen muihin segmentteihin vuonna 2009. Vastaavasti ”Min SEG ROA 2009” viittaa yrityksen segmenttiin X, jonka kannattavuus mitattuna ROA-tunnusluvulla on ollut huonoin verrattuna yrityksen muihin segmentteihin tilikaudella 2009. Tässä siis tosiasiallisesti vertaillaan parhaimman ja huonoimman segmentin kannattavuuseroa tarkasteluvuosina 2008 ja 2009.

Toinen laadun indikaattori on yrityksen segmenttiraportoinnistaan kertovan informaation määrä. Tätä voitaisiin mitata esimerkiksi yrityksen segmenttiraportointitietoja kuvailevien sanojen tai lauseiden määrällä. Tässä tutkielmassa segmenttiraportoinnin informaation määrää kuvattiin segmenttiraportointitietojen sanojen määrällä ja tämä jaettiin vielä segmenttien lukumäärällä, jonka jälkeen päädyttiin seuraavaan laadun indikaattoriin:

*(Segmentti-informaation sanojen määrä vuonna 2009/raportoitujen segmenttien lukumäärä)-
(Segmentti-informaation sanojen määrä vuonna 2009/ raportoitujen segmenttien lukumäärä)*

Kolmas laadun indikaattori on muodostettu siten, että yrityksen raportoitujen segmenttien lukumäärä on jaettu toimialojen lukumäärällä, joilla yritys toimii. Tämä varsinainen toimialojen määrä on haettu Thomson One Bankerin Worldscope tietokannasta ja tarkemmin sanottuna on siis käytetty toimialojen määrää kuvaavassa neljän merkin pituisia SIC-koodeja.

Raportoidut segmentit 2009/SIC-koodit- Raportoidut segmentit 2008/SIC-koodit

5.3.2 Selittävien muuttujien kuvailu

Tutkielmassa käytetään segmenttiraportoinnin tasoa kuvaavana selittävänä tekijänä vuosi dummy muuttujaa. Käytännössä siis tämä muuttuja saa arvon yksi, kun segmenttiraportoinnin

laadun indikaattorit ja kontrollimuuttajat ovat vuodelta 2009 ja vastaavasti arvon 0, kun muuttujien muodostamiseen käytetty informaatio on vuodelta 2008. On loogista käyttää vuosi dummy muuttujaa selittämään segmenttiraportoinnin tasoa, sillä näin saadaan tutkimustuloksia sille, että onko IFRS 8 vuonna 2009 pystynyt parantamaan segmenttiraportoinnin laadukkuutta verrattuna IAS 14 standardiin vuonna 2008 muiden yrityskohtaisten tekijöiden pysyessä suurimmaksi osaksi samoina, koska aineisto koostui samoista yrityksistä.

5.3.3 Kontrollimuuttajat

1. Toimiala

Esimerkiksi Cooke 1992 huomasi japanilaisesta aineistostaan, että tietyllä toimialalla toimivat yritykset raportoivat laadukkaammin. Hänen tutkimuksessaan teollisuustuotannon yritykset harjoittivat laadukkaampaa raportointia kuin muilla aloilla toimivat yritykset. Varmasti kuitenkin toimialojen ollessa kyseessä on olemassa paljonkin maakohtaisia eroja, eikä tämän takia voida yleistää, että tietyn toimialan yritykset, jotka raportoivat Japanissa laadukkaammin myös raportoisivat Suomessa laadukkaammin. Kuitenkin tässä tutkimuksessa yritetään nimenomaan selvittää Suomen raportointiympäristössä olevia toimialakohtaisia eroja.

2, Yrityksen koko

Esim. Cooke 1989 ja 1992, Prathej Kinsey ja Meek 2005 ovat tutkimuksissaan huomanneet, että segmenttiraportoinnin laatuun vaikuttaa positiivisesti yrityksen koko. Tätä selittää esimerkiksi isojen yritysten suhteellisesti pienemmät segmenttiraportoinnin laatimiskustannukset.

Jensen Meckling, 1976 agenttiteorian mukaan isoilla yrityksillä on pieniä suuremmat agenttikustannukset. Isot ovat myös herkempiä poliittisille kustannuksille, joten agentti ja poliittiset kustannukset kannustavat parempaan raportointiin isoja yrityksiä.

3. Yrityksen omistus

Meekin 1995 mukaan poliittisten ja agenttikustannusten pienemisestä saatu hyöty kannustaa laadukkaaseen raportointiin. Cooken 1989 tutkimuksen tuloksissa mainitaan, että omistajien lukumäärän kasvu lisää vaaditun informaation määrää. On luonnollista, että jos omistajia on suuri määrä, niin he haluavat todennäköisesti kontrolloida johtoa tehokkaammin.

Päinvastoin ääriesimerkki olisi ns. omistajayrittäjä tapaus, jossa ei raportoinnilta vaadita suurta informaation määrää, koska informaation epäsymmetriaa ei pääse syntymään toimitusjohtajan ja omistajan ollessa sama henkilö. Aiemman perusteella voidaankin päätellä, että harvoille keskittynyt omistus johtaa todennäköisesti heikompaan raportointiin kuin sellaisessa tapauksessa, että yrityksen omistus olisi hyvin pirstaloitunut vaikka tuhansille eri omistajille.

4. Tilintarkastaja

De Angelon 1981 mukaan isojen tilintarkastusyriyten (ns. big 4 yritysten) etu on, että asiakkaat noudattavat tilinpäätöksille asetettuja kansainvälisiä standardeja hyvin. Toisaalta näillä yrityksillä on myös kaikkein parhain tietotaito ja kansainvälisten verkostojen tarjoamat paremmat resurssit kuin kilpailevilla tilintarkastusyriyksillä. Tästä seuraa, että perusoletus on, että big 4 yritysten tarkastamat yhtiöt harjoittavat laadukkaampaa segmenttiraportointia kuin muiden tilintarkastusyhtiöiden tarkastamat yritykset. Niin kuin yleisesti tiedetään, Big 4 käsite sisältää seuraavat yritykset: Pricewaterhouse Coopers, Ernst & Young, KPMG ja Deloitte Touch.

5. Listaus useampaan pörssiin

Mm. Cooke 1989 ja 1992 löytää todisteita sille, että listautuminen useampaan kuin yhteen pörssiin johtaa laadukkaampaan raportointiin. Tähän syyksi tarjotaan sitä, että joudutaan mahdollisesti noudattamaan useampien maiden tilinpäätösstandardeja, joka asettaa kovemmat vaatimukset segmenttiraportoinnin laadulle.

6. Yrityksen velkaantuneisuus

Velkaantuneet yritykset raportoivat paremmin, jotta pääomakustannukset pysyisivät alemmina. Jensenin 1976 mukaan agenttikustannukset muodostuvat suuremmiksi niille, jotka ovat muita velkaantuneempia.

7. Kannattavuus esim ROA

Mc Nally 1982 ei havainnut kannattavuuden vaikuttavan raportointitasoon eikä Meekin 1995 tutkimuksessa havaittu tällaista riippuvuussuhdetta. On kuitenkin syytä testata onko suomalaisessa raportointiympäristössä kannattavuudella yhteyttä segmenttiraportoinnin laadukkuuteen.

8. Hallituksen jäsenien lukumäärä CODM

Hallitusta voidaan pitää monessa yrityksessä ylimpänä päättävänä elimenä yhdessä toimitusjohtajan kanssa. Tässä tutkimuksessa pyritään myös selvittämään, mikä vaikutus hallitusten jäsenten lukumäärällä on eri laadun indikaattoreilla mitattuun segmenttiraportoinnin laatuun. Mielenkiintoista on testata, että onko esimerkiksi sellaisten yritysten segmenttiraportointi laadukkaampaa, joissa on lukumääräisesti enemmän jäseniä yhtiön hallituksessa. Tutkimuksessa on siis nyt oletettu, että aiemmin mainittu käsite CODM=hallitus. Lähtöoletus on, että lukumääräisesti suurempi hallitus on positiivisessa yhteydessä segmenttiraportoinnin laatuun. Tämä positiivinen lähtöoletus perustuu sellaiseen logiikkaan, että monesti pörssiyrityksien hallituksissa istuu riippumattomia tahoja, jotka ovat eri talouselämän merkittäviä vaikuttajia tai heillä on tietty asema esim. politiikassa, minkä johdosta heidän oman etunsa mukaista on vaatia sitä, että segmenttiraportointi on läpinäkyvää ja samalla siis laadukasta. Näin he turvaavat sen, että heidän maineensa ei vaarannu. Mitä enemmän lukumääräisesti hallituksessa on jäseniä, niin sitä vaikeampaa on esim. sopia raportoinnista, joka ei täyttäisi IFRS standardien vaatimuksia tai soveltaa standardia väärin.

Hallitusten jäsenten lukumäärät kerättiin tilinpäätöksistä tai vastaavasta yhtiön kotisivuilta saatavissa olevista lähteistä. Joissakin hallituksissa oli mukana henkilöstön edustajia, joilla ei kuitenkaan ollut päätöksentekovaltaa. Tällaisia henkilöitä ei laskettu mukaan hallituksen kokoon, vaan ne suljettiin tarkastelusta pois selkeyden vuoksi. Samoin tehtiin myös mahdollisten varajäsenten osalta, koska varajäsen ei olisi kuitenkaan paikalla kokouksissa ellei vastaavasti joku varsinaisista jäsenistä puuttuisi.

5.4 Tutkimusmenetelmän kuvailu

Tutkimusmenetelmänä käytettiin lineaarista regressioanalyysia, joka toteutettiin käyttäen SPSS tilastoanalyysiohjelmaa, jota varten aineisto oli aluksi kerätty Excel- taulukkolaskentaohjelmaan. Excelissä aineisto muokattiin sellaiseen muotoon, että SPSS-ohjelmalla oli mahdollista ajaa regressioita. Lopullisessa aineistossa taulukon sarakkeissa ovat tarvittavat muuttujat ja taulukon riveillä näitä muuttujia vastaavat lukuarvot sillä tavalla, että vuoden 2008 tiedot on esitetty omalla rivillään ja vuoden 2009 rivit omalla rivillään jokaisesta otokseen kuuluvasta yrityksestä. Liitteenä löytyy tutkimusaineistoa havainnollistava taulukko. Lineaarinen regressioanalyysi on yleisesti käytetty tutkimusmenetelmä, kun tarkastellaan muuttujien välisiä riippuvuussuhteita. Kun tarkastellaan näitä riippuvuussuhteita, niin saadaan kattava kuva siitä, mitkä mahdolliset pörssiyritysten ominaispiirteet vaikuttavat positiivisesta

tai negatiivisesti segmenttiraportoinnin laatuun. Tutkimuksen toissijaisena tavoitteenahan on testata juurikin sitä, miten yritysten ominaispiirteet vaikuttavat segmenttiraportoinnin laatuun.

6 EMPIIRISET TULOKSET

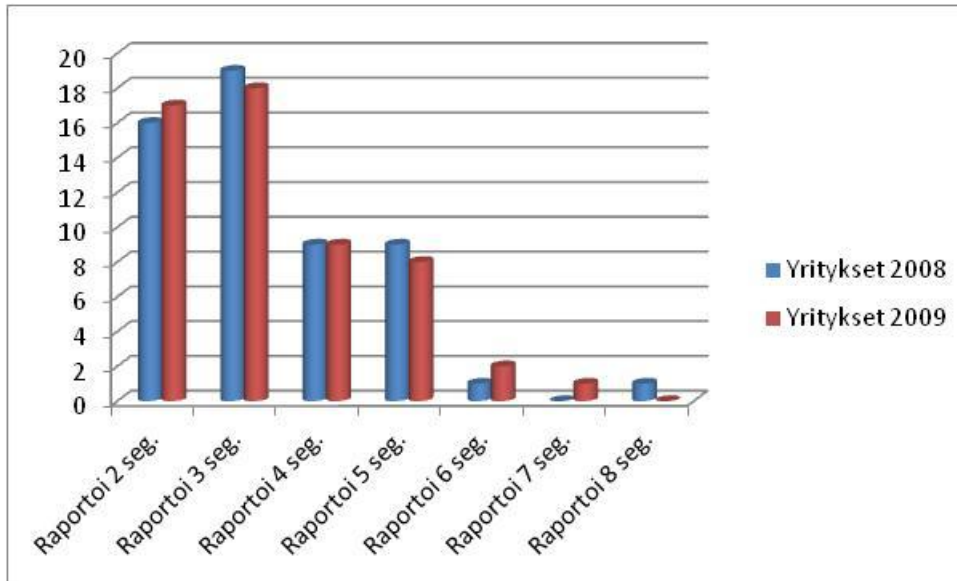
Tutkimusten tulosten perusteella näyttää siltä, että segmenttien lukumäärässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta kumpaakaan suuntaan uuden IFRS 8 standardin myötä verrattuna aiempaan IAS 14-standardiin.. Vuonna 2008 otoksen 55 yrityksen keskimääräinen segmenttien lukumäärä on 3,35, kun taas vastaavasti vuonna 2009 se on 3,33 eli käytännössä muutosta ei ole tapahtunut ollenkaan alaspäin eikä ylöspäin. Bergerin ja Hann:in 2003 tekemässä tutkimuksessa havaittiin selkeä raportoitujen segmenttien lukumäärän kasvu standardin muutoksen myötä, mutta jostain syystä samanlaista muutosta ei havaita Suomessa. Tämän tutkimustuloksen perusteella on mahdollista olettaa, että suomalaiset pörssiyritykset raportoivat jo johdon lähestymistavan mukaisesti ennen IFRS 8 soveltamista.

Vuonna 2008 28 yritystä raportoi vain yhden liiketoimintasegmentin. Nämä yritykset jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, koska jos yrityksellä on vain yksi segmentti, niin segmenttiraportointia ei luonnollisestikaan ole yrityksen toimiessa vain yhdellä toimialalla. Tietenkin on mahdollista, että yritys raportoi vain yhden segmentin, vaikka sen pitäisi raportoida useampia. Berger ja Hann 2003 tutkivat myös tämän asian omassa tutkimuksessaan ja huomasivat, että monet yhden segmentin raportoineet uuden SFAS 131 myötä aloittivat useampien segmenttien raportoimisen.

6.1 Kuvaileva analyysi, T-testi ja Mediaanitesti

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että segmenttien lukumäärässä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Tämän havainnollistamiseksi seuraavaksi esitellään pylväsdiagrammin muodossa tilastotietoa tutkimusaineistossa mukana olleiden yritysten segmenttien lukumääristä. Suurin osa yrityksistä raportoi 2-3 segmenttiä, mutta myös 4 tai 5 segmenttiä raportoivia yrityksiä löytyy reilusti. Yli 5 segmenttiä raportoivat yritykset ovat jo selkeästi poikkeustapauksia tässä suomalaisessa aineistossa. Seuraavassa pylväsdiagrammissa kuvaillaan siis aineiston yritysten segmenttien lukumäärien tasoa vuosina 2008 ja 2009:

Taulukko 3

Aineistossa on mukana siis 55 yrityksen segmenttiraportointi vuosilta 2008 ja 2009.

Aineiston 55 yrityksen muuttujista esitetään taulukoissa 4 ja 5 kuvailevaa tietoa koskien vuosia 2008 ja 2009. Kuvailevan tiedon ulkopuolelle on jätetty dummy muuttujat, jotka saavat arvon 0 tai 1, koska niistä taulukoissa esitettyjen tilastollisten lukujen esittäminen ei olisi ollut mielekästä. Taulussa käytetyt muuttujat on kuvailtu taulukon 5 jälkeisessä osiossa.

Taulukko 4

Kuvailevaa tietoa vuoden 2008 aineistosta

Muuttuja	N	Min.	Max.	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
Seg Quantity	55	2	8	3,35	3	1,28
SIC-Index	55	0	3	1	0,8	0,61
ROA Max Min	55	0%	232%	2%	19%	51%
Ownership	55	0,02	0,92	0,52	0,51	0,24
Words/seg	55	5	199	80	70,67	46,87
Turnover LN	55	2,01	10,83	6,21	6,22	1,85
ROA	55	-23,24%	23,96%	6,95%	6,40%	8,28%
Equity/tot.cap.	55	23,75%	99,96%	72,05%	72,36%	20,10%
CODM	55	3	10	6,33	6	1,53

Taulukko 5

Kuvailevaa tietoa vuoden 2009 aineistosta

Muuttuja	N	Min.	Max.	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta
Seg Quantity	55	2	7	3,33	3	1,26
SIC-Index	55	0,25	6	1,06	0,75	0,9
ROA Max Min	51	0%	212%	37%	20%	0,45
Ownership	55	3%	95%	53%	53%	0,25
Words/seg	55	16	231	95,7	81,5	51,13
Turnover LN	55	1,87	10,62	6	5,88	1,82
ROA	55	-20,13%	21,93%	1,70%	2,71%	7,74
Equity/tot.cap.	55	23,75%	99,96%	72,05%	69,69%	0,201
CODM	55	3	10	6,33	6	1,53

Taulukoissa 4 ja 5 viitataan seuraaviin muuttujiin:

1. Seg Quantity=Segmenttien lukumäärä
2. Sic-Index=indeksiluku, jossa yrityksen toimialojen määrää kuvaavat SIC luvut on jaettu raportoitujen segmenttien lukumäärillä. Esimerkiksi yritys, joka toimii neljällä toimialalla, mutta raportoi vain 3 segmenttiä saa SIC-index luvukseen 0,75.
3. Roa Max Min=segmenttikohtaisten ROA kannattavuuslukujen suurimman ja pienimmän arvon erotus
4. Ownership=omistuksen keskittyneisyys kymmenelle suurimmalle osakkeen omistajalle
5. Words/seg=sanojen määrä per segmentti tilinpäätöksen liitetiedoissa kohdassa segmenttiraportointi
6. Turnover LN=luonnollinen logaritmi yrityksen liikevaihdosta
7. ROA=return on assets tunnusluku, jolla mitataan yrityksen kannattavuutta
8. Equity/tot.cap.=Yrityksen omavaraisuusaste
9. CODM=chief operating decision maker, hallitusten jäsenten määrä

Kun vertaillaan taulukoiden 4 ja 5 segmenttien lukumäärien muutoksia, niin huomataan, että segmenttien lukumääräinen keskiarvo ei juuri ole merkittävästi muuttunut vuodesta 2008 vuoteen 2009. SIC-index luvun mediaani on pienentynyt 0,05 verrattuna vuoteen 2009, kun taas kyseisen muuttujan keskiarvo on noussut 0,06 verran. Nämäkin tilastolliset luvut eivät vahvista sitä, että segmenttiraportoinnissa olisi tapahtunut laadullisesti suuria muutoksia. Koska SIC-index luvun keskiarvo ei ole noussut kuin 0,06 segmenttejä yhdistetään edellisen vuoden malliin monessa yhtiössä näiden tunnuslukujen perusteella. SIC-indexin mediaani on ehkä relevantimpi tässä tarkastelussa, sillä siitä näemme aineiston tilastollisesti keskimmäisen yhtiön indeksiluvun, jonka perusteella voimme vetää johtopäätöksen segmenttiraportoinnin pysymisestä lähes vuoden 2008 mitattuna tällä segmenttien yhdistelemistä kuvaavalla mittarilla.

6.2 Korrelaatioanalyysi

Alla oleva taulukko näyttää korrelaation tutkielmassa käytettyjen muuttujien välillä. Year on vuosi dummy-muuttuja, Seg Quantity on raportoitujen segmenttien lukumäärä, Sic-index on raportoitujen segmenttien määrä jaettuna Sic-indekseillä ilmaistujen toimialojen määrällä, Roa Max-Min on segmenttikohtaisten ROA kannattavuuslukujen suurimman ja pienimmän arvon erotus, Ownership on omistuksen keskittyneisyys kymmenelle suurimmalle osakkeen omistajalle, Words/seg on sanojen määrä per segmentti tilinpäätöksen liitetiedoissa kohdassa segmenttiraportointi, Turnover LN on luonnollinen logaritmi yrityksen liikevaihdosta, ROA on tunnusluku, jolla mitataan yrityksen kannattavuutta, Equity/tot.cap. on Yrityksen omavaraisuusaste, CODM on chief operating decision maker eli hallitusten jäsenten määrä tässä tutkimuksessa. Pearsonin korrelaatio on esitetty diakonaalinen alapuolella ja vastaavasti Spearmanin korrelaatio diakonaalinen yläpuolella. Merkitsevyyssasteeltaan 1% tai merkittävämmät korrelaatiot on merkitty kahdella tähdellä, kun taas 5% tai sitä suurempi merkitsevyyssaste on merkitty yhdellä tähdellä.

Taulukko 6

	Year	Seg Quan.	Sic-index	Roa Max-l	Ownersh	words/seg	Listed>1	Services	IT	Turnover	Big 4	ROA	Equity/To	CODM
Year		-0,008	-0,024	0,017	0,004	0,172	0	0	0	-0,066	0	-,356**	-0,074	0,073
		0,936	0,802	0,864	0,967	0,073	1	1	1	0,496	1	0	0,445	0,451
SEG Quant	-0,007		0,047	,367**	-0,031	-,335**	0,16	0,09	-,285**	,406**	-0,107	-0,005	-0,004	0,17
	0,94		0,623	0	0,744	0	0,094	0,348	0,003	0	0,267	0,959	0,967	0,076
SIC-index	0,039	0,082		,282**	-0,14	-0,117	-0,056	-0,005	,297**	-,195*	0,056	0,004	,360**	0,067
	0,688	0,393		0,004	0,145	0,224	0,56	0,958	0,002	0,041	0,561	0,965	0	0,487
ROA Max-l	0,004	0,169	,219*		-0,011	-0,183	0,154	-0,031	0,074	-,207*	0,018	-0,023	,278**	-0,075
	0,966	0,085	0,025		0,908	0,062	0,116	0,751	0,452	0,034	0,852	0,818	0,004	0,445
Ownership	0,005	-0,002	-0,077	0,066		-0,074	-0,084	-,209*	0,045	-,246**	-0,135	-,323**	-,285**	-0,164
	0,955	0,982	0,423	0,504		0,442	0,382	0,028	0,643	0,01	0,16	0,001	0,003	0,088
words/seg	0,159	-,327**	-0,177	-0,19	-0,071		0,037	-,281**	0,042	,189*	0,113	-,228*	-0,098	,221*
	0,096	0	0,064	0,052	0,461		0,703	0,003	0,664	0,048	0,242	0,017	0,311	0,02
Listed>1	0	,295**	-0,067	0,024	-0,112	-0,011		-0,124	0,133	,323**	0,026	-0,098	-0,021	,311**
	1	0,002	0,484	0,811	0,242	0,905		0,195	0,167	0,001	0,784	0,309	0,824	0,001
Services	0	0,083	0,027	-0,062	-,203*	-,278**	-0,124		-,338**	0,062	0,087	,340**	-0,009	0,135
	1	0,387	0,778	0,53	0,033	0,003	0,195		0	0,517	0,365	0	0,927	0,161
IT	0	-,281**	,305**	0,131	0,031	0,048	0,133	-,338**		-,329**	0,072	-0,049	,376**	-0,088
	1	0,003	0,001	0,183	0,747	0,621	0,167	0		0	0,455	0,615	0	0,359
Turnover L	-0,059	,391**	-,207*	-,248*	-,290**	,191*	,413**	0,064	-,306**		0	-0,109	-,188*	,585**
	0,543	0	0,03	0,011	0,002	0,045	0	0,508	0,001		1	0,256	0,049	0
Big 4	0	-0,072	0,065	0,056	-0,138	0,096	0,026	0,087	0,072	-0,001		0,045	,227*	0,099
	1	0,457	0,498	0,568	0,151	0,319	0,784	0,365	0,455	0,995		0,641	0,017	0,305
ROA	-,313**	-0,05	-0,022	-0,063	-,256**	-,228*	-0,077	,345**	-0,111	-0,093	0,042		,240*	-0,148
	0,001	0,606	0,823	0,52	0,007	0,017	0,421	0	0,25	0,332	0,666		0,012	0,123
Equity/Tot	-0,076	-0,012	,359**	,264**	-,291**	-0,128	-0,011	0,005	,319**	-0,167	,332**	,210*		-0,178
	0,429	0,903	0	0,006	0,002	0,182	0,911	0,959	0,001	0,081	0	0,028		0,063
CODM	0,082	0,186	0,023	-0,138	-,207*	,216*	,411**	0,134	-0,041	,599**	0,083	-0,082	-0,153	
	0,396	0,052	0,811	0,16	0,03	0,023	0	0,162	0,67	0	0,387	0,393	0,111	

Kvantimotv:n mukaan (ks. elektroninen tietolähde) regression muuttujien korrelaation täytyy olla todella merkittävää, jotta siitä syntyy multikollineaarisuusongelma:

”Regressioanalyysissä on aivan luonnollista, että selittävät muuttujat korreloivat keskenään. Joskus niiden keskinäinen korrelaatio voi kuitenkin olla niin suuri, että se aiheuttaa ongelmia regressioanalyysin tulosten tarkkuuden kannalta. Tällaista tilannetta kutsutaan multikollineaarisuudeksi. Yleensä multikollineaarisuusongelmia ei synny, jollei selittävien muuttujien välillä ole todella suuria riippuvuuksia (esimerkiksi korrelaatiokerroin yli 0,9).”

Kuten korrelaatiotaulukosta voi nähdä, niin mikään muuttuja ei korreloi toisen tutkimuksen muuttujan kanssa niin vahvasti, että siitä syntyisi ongelmia regressioanalyysin tuloksia ajatellen. Toisin sanoen juurikaan yli 0,4 korrelaatiota ei aineistossa esiinny niin Spearmanin kuin Pearsonin korrelaatiolla mitattuna. Voimme tämän perusteella siis todeta, että multikollineaarisuusongelma voidaan sulkea käytännössä pois vaihtoehdoista ja voimme luottaa aineistoon sen suhteen, kun tulkitsemme regression tuloksia liittyen tässä luvussa esiteltäviin regressiomalleihin 1-4.

6.3 Segmenttiraportoinnin laatua selittävät regressioanalyysit

Regressioanalyysi toimii tutkimuksen yhtenä tärkeimmistä menetelmistä, jolla saadaan tuloksia siitä, kuinka hyvin suomalaisten pörssiyritysten ominaispiirteet ja segmenttiraportoinnin standardin muuttuminen selittävät segmenttiraportoinnin tasoa. Selittävien muuttujien osalta esitetään jokaiselle muuttujille saatu regressiokerroin sekä tilastollista merkitsevyyttä kuvaava p-arvo. Mallin F-arvo kuvaa koko mallin merkitsevyyttä ja selitysaste (Adj.R²) sitä kuinka monta prosenttia mallin muuttujat selittävät selitettävän muuttujan kokonaisvaihtelusta. Yhteensä tulevissa taulukoissa esitetään kooste neljän eri regressiomallin tuloksista.

Korkeimmat selitysasteet adj. R² ovat malleissa 1, 2 ja 4. Näiden kaikkien kolmen eri mallin F-arvot ovat tilastollisesti merkitseviä, mikä tarkoittaa, että mallin muuttujista vähintään yksi pystyy selittämään kuvailtua ilmiötä tai muuttujat yhdessä pystyvät näin tekemään. Mallin numero 3 F-arvo ei ole tilastollisesti merkitsevä, joten tästä voidaan päätellä, että malli numero 3 on rakennettu, sellaisilla taustaoletuksilla, jotka eivät pysty selittämään kuvattua ilmiötä.

Laadun Indikaattorina segmenttien lukumäärä (selitettävä muuttuja Seg Quantity)

$$\begin{aligned} \text{SegQuantity} = & \beta_0 + \beta_1 \times \text{Year} + \beta_2 \times \text{Ownership} + \beta_3 \times \text{Listed} + \beta_4 \times \\ & \text{Services} + \beta_5 \times \text{IT} + \beta_6 \times \ln \text{Turnover} + \beta_7 \times \text{Big 4} + \beta_8 \times \text{ROA} + \beta_9 \times \frac{\text{Equity}}{\text{Tot.Cap.}} + \\ & e \end{aligned} \quad (1)$$

, missä

SegQuantity = segmenttien lukumäärä

Year = vuosi dummy muuttuja, joka saa arvon 0, kun kyseessä vuosi 2008 ja vastaavasti arvon 1 vuoden 2009 ollessa kyseessä

Ownership = Omistuksen keskittyneisyys mitattuna 10 suurimman omistajan omistusosuudella

Listed = dummy muuttuja, jonka mukaan yritys on listattu useampaan kuin yhteen pörssiin, kun saa arvon 1

Services = dummy muuttuja, joka saa arvon 1, kun yritys kuuluu palvelu toimialalle

Ln Turnover = Liikevaihdon logaritmi, joka kuvaa yrityksen kokoa

Big 4 = dummy muuttuja, joka kertoo sen saadessaan arvon 1, että Yrityksen tilintarkastaja on jokin neljästä suuresta tilintarkastusyhteisöstä (Deloitte & Touch, Ernst & Young, KPMG, Pricewaterhouse Coopers)

ROA = Yrityksen kannattavuudesta kertova muuttuja: return on asset

Equity/tot.cap. = Yrityksen omavaraisuusaste, joka siis kertoo yrityksen velkaantuneisuudesta

Taulukko 7 Regression tulokset segmenttien lukumäärälle

Mallin numero 1 regression tulokset esitetään tässä taulukossa

Selittävä muuttuja	Odotettu etumerkki	B	Keskivirhe	P-arvo
Year	+	0,014	0,234	0,881
Ownership	-	0,162	0,521	0,112
Listed>1	+	0,253	0,679	0,014
Services	+ -	0,071	0,279	0,481
IT	+ -	-0,269	0,328	0,014
LN turnover	+	0,312	0,089	0,017
Big 4	+	-0,107	0,869	0,247
ROA	+ -	-0,550	0,016	0,596
Equity/Tot. Cap	-	0,215	0,007	0,043
CODM	+	-0,056	0,094	0,636
Mallin F-arvo	3,759			
Mallin P-arvo	0,000			
Adjusted R ²	0,202			
N	55			

Lihavoituna tilastollisesti merkitsevät p-arvot muuttujille

Taulukko 6:ssa mitataan, mikä vaikutus selittävillä muuttujilla on selitettävään muuttujaan eli segmenttien lukumäärään. Malli numero 1 on rakennettu toimimaan karkeana mittarina segmenttiraportoinnin laadukkuudelle. Kuten aiemmin todettua, niin segmenttiraportoinnin mittarina segmenttien lukumäärää on yleisesti käytetty esim. katso Berger ja Hann (2003). Tärkeimpänä huomiona mallin numero 1 regressiotulosten perusteella voidaan todeta liittyen hypoteesiin H1 (*H1: IFRS 8 käyttöönotto johtaa lukumääräisesti useampien raportoitujen segmenttien julkistamiseen verrattuna IAS 14 standardiin*), että dummy-muuttuja ”year” ei ole merkitsevä tilastollisesti, joka johtaa siihen, että nollahypoteesia ei voida kumota tämän perusteella. Toisin sanoen segmenttiraportoinnissa tapahtunut standardin muutos IAS 14:sta IFRS 8:aan ei tuonut ainakaan parannusta siihen suomalaisissa pörssiyrityksissä, että raportoitaisiin useampia segmenttejä kuin IAS 14:n aikana. Toisaalta Luoma (2007) progradussaan selvitti talousjohtajien ennakkokäsitystä IFRS 8:aan siirtymisestä ja Luoman mukaan talousjohtajien odotukset eivät viitanneet siihen, että raportoitavien segmenttien

lukumäärässä tapahtuisi mitään merkittävää muutosta. Päinvastoin, ennakko-odotuksena oli juurikin se, että muutosta suuntaan eikä toiseen ei tapahtuisi. Tätä käsitystä tukee myös regressioanalyysin lisäksi se, että perehtyessäni kymmenien suomalaisten pörssiyritysten segmenttiraportointiin, hyvin monet yritykset ilmaisivat liitetiedoissa ennen IFRS 8:aan siirtymistä selkeästi sen, että yrityksen segmenttiraportointi noudattaa jo ennestään johdon näkökulmaa ja heidän sisäistä organisaatorakennettaan ja raportointiaan, joten muutokset itse segmenttiraportointiin tulivat lähinnä olemaan kosmeettisia.

Mallista 1 voidaan tämän lisäksi vielä päätellä, että listauksella useampaan pörssiin on positiivinen tilastollisesti merkitsevä yhteys segmenttien lukumäärään. IT-toimialaan kuulumisella on taas vastaavasti negatiivinen yhteys segmenttien lukumäärään. Tämän perusteella voidaan vetää sellaisia alustavia johtopäätöksiä, että ennakko-oletusten mukaisesti pörssilistaus useammassa pörssissä johtaa laadukkaampaan segmenttiraportointiin, kun taas IT-toimialalla segmenttiraportointi ei ole niin laadukasta kuin teollisuus tai palvelu toimialoilla. Tämä voi viitata esimerkiksi siihen, että IT-toimialalla kilpailevan haitan teoria motiivi on vahva, sillä yritykset eivät halua näyttää kilpailijoilleen, mikäli heidän katteensa jollain tietyllä segmentillä ovat erityisen hyvät. Odotusten mukaista on myös se, että liikevaihdon luonnollisella logaritmillä on positiivinen ja merkitsevä riippuvuussuhde segmenttien lukumäärään. Yrityksen koon on todettu aiemmassa kirjallisuudessa korreloivan laadukkaamman segmenttiraportoinnin kanssa. Ennakko-oletusten vastaista taas on, että yrityksen omavaraisuusasteella näyttää olevan tilastollisesti merkitsevä yhteys segmenttien lukumäärään. Oletuksenahan oli, että velkaantuneet yritykset raportoisivat laadukkaammin pakotettuina siihen, koska velkoja aiheuttaisi laadukkaammalle raportoinnille kannustimen. Yrityksen edun mukaistahan on, että velkojien kanssa on toimiva suhde, jotta pääoman kustannukset eivät nousisi. Tätä pääomakustannusten nousun todennäköisyyttä voi parantaa raportoidulla laadukkaammin.

Lopuksi voidaan vielä todeta, että koko mallin selitysaste on kohtuullinen eli 20,2% selitettävästä ilmiöstä.

Laadun Indikaattorina SIC-indeksi (selitettävä muuttuja SIC-index)

$$SIC - index = \beta_0 + \beta_1 \times Year + \beta_2 \times Ownership + \beta_3 \times Listed + \beta_4 \times Services + \beta_5 \times IT + \beta_6 \times \ln Turnover + \beta_7 \times Big\ 4 + \beta_8 \times ROA + \beta_9 \times \frac{Equity}{Tot.Cap.} + e \quad (2)$$

, missä

SIC-index = raportoidut segmentit jaettuna toimialojen määrällä

Year = vuosi dummy muuttuja, joka saa arvon 0, kun kyseessä vuosi 2008 ja vastaavasti arvon 1 vuoden 2009 ollessa kyseessä

Ownership = Omistuksen keskittyneisyys mitattuna 10 suurimman omistajan omistusosuudella

Listed = dummy muuttuja, jonka mukaan yritys on listattu useampaan kuin yhteen pörssiin, kun saa arvon 1

Services = dummy muuttuja, joka saa arvon 1, kun yritys kuuluu palvelu toimialalle

Ln Turnover = Liikevaihdon logaritmi, joka kuvastaa yrityksen kokoa

Big 4 = dummy muuttuja, joka kertoo sen saadessaan arvon 1, että Yrityksen tilintarkastaja on jokin neljästä suuresta tilintarkastusyhteisöstä (Deloitte & Touch, Ernst & Young, KPMG, Pricewaterhouse Coopers)

ROA = Yrityksen kannattavuudesta kertova muuttuja: return on asset

Equity/tot.cap. = Yrityksen omavaraisuusaste, joka siis kertoo yrityksen velkaantuneisuudesta

Taulukko 8 Regression tulokset SIC-indeksille

Mallin numero 2 regression tulokset esitetään tässä taulukossa

Selittävä muuttuja	Odotettu etumerkki	B	Keskivirhe	P-arvo
Year	+	0,007	0,146	0,944
Ownership	-	0,034	0,325	0,743
Listed>1	+	0,086	0,424	0,407
Services	+ -	0,101	0,174	0,330
IT	+ -	0,174	0,204	0,118
LN turnover	+	0,229	0,055	0,860
Big 4	+	0,087	0,542	0,359
ROA	+ -	0,126	0,010	0,237
Equity/Tot. Cap	-	0,345	0,004	0,002
CODM	+	0,232	0,059	0,056
Mallin F-arvo	3,085			
Mallin P-arvo	0,002			
Adjusted R ²	0,161			
N	55			

Lihavoituna tilastollisesti merkitsevät p-arvot muuttujille

Mallissa numero 2 selitettävänä muuttujana on siis SIC-indeksi, jota selittämään segmenttiraportointistandardin vaihtuminen IAS 14:sta IFRS 8:aan kuvattuna year dummy-muuttujalla ei pysty tilastollisesti merkitsevästi selittämään. Kokonaisuudessaan malli pystyy selittämään 16,1% kuvatusta ilmiöstä, joka on aavistuksen verran huonompi n.4% kuin mallissa numero 1 havaittu vastaava luku.

Mallissa vain kaksi muuttujaa on tilastollisesti merkitseviä ja ne ovat ennako-oletuksien vastaisesti omavaraisuusasteen positiivinen riippuvuussuhde laadun indikaattoriin samalla tavalla kuin mallissa 1, mutta ennako-oletusten mukaisesti CODM:illa on positiivinen riippuvuussuhde selitettävään muuttujaan eli SIC-indeksiin. Tämän perusteella voidaan vetää alustava johtopäätös, että hallitusten jäsenten lukumäärän ollessa suurempi, vastaavasti segmenttiraportoinnin laatu paranee. Tulos on varsin mielenkiintoinen, sillä aiemmissa tutkimuksissa vastaavaa muuttujaa ei ole ollut mukana selittämässä segmenttiraportoinnin

laadukkuutta. Vaikka CODM mallin merkitsevyysaste on 0,056, niin se on silti tilastollisesti merkitsevä, koska ennakko-oletuksen riippuvuussuhteen merkistä vallitessa ja toteutuessa, pitää merkitsevyysaste jakaa kahdella.

Laadun Indikaattorina segmenttikohtaisten katteiden vaihtelut (selitettävä muuttuja Seg Roa)

$$\mathbf{Seg.ROA} = \beta_0 + \beta_1 \times \mathbf{Year} + \beta_2 \times \mathbf{Ownership} + \beta_3 \times \mathbf{Listed} + \beta_4 \times \mathbf{Services} + \beta_5 \times \mathbf{IT} + \beta_6 \times \mathbf{Ln Turnover} + \beta_7 \times \mathbf{Big 4} + \beta_8 \times \mathbf{ROA} + \beta_9 \times \frac{\mathbf{Equity}}{\mathbf{Tot.Cap.}} + e \quad (3)$$

,missä

Seg.ROA = parhaiten ja huonoiten tuottavan segmentin kannattavuuden erotus mitattuna ROA-tunnusluvulla, jolla siis saadaan segmenttien väliset tuottoerot selville

Year = vuosi dummy muuttuja, joka saa arvon 0, kun kyseessä vuosi 2008 ja vastaavasti arvon 1 vuoden 2009 ollessa kyseessä

Ownership = Omistuksen keskittyneisyys mitattuna 10 suurimman omistajan omistusosuudella

Listed = dummy muuttuja, jonka mukaan yritys on listattu useampaan kuin yhteen pörssiin, kun saa arvon 1

Services = dummy muuttuja, joka saa arvon 1, kun yritys kuuluu palvelu toimialalle

Ln Turnover = Liikevaihdon logaritmi, joka kuvastaa yrityksen kokoa

Big 4 = dummy muuttuja, joka kertoo sen saadessaan arvon 1, että Yrityksen tilintarkastaja on jokin neljästä suuresta tilintarkastusyhteisöstä (Deloitte & Touch, Ernst & Young, KPMG, Pricewaterhouse Coopers)

ROA = Yrityksen kannattavuudesta kertova muuttuja: return on asset

Equity/tot.cap. = Yrityksen omavaraisuusaste, joka siis kertoo yrityksen velkaantuneisuudesta

Taulukko 9 Regression tulokset segmenttikohtaiset ROA erot

Mallin numero 3 regression tulokset esitetään tässä taulukossa

Selittävä muuttuja	Odotettu etumerkki	B	Keskivirhe	P-arvo
Year	+	-0,034	0,095	0,433
Ownership	-	0,065	0,095	0,745
Listed>1	+	0,149	0,271	0,188
Services	+ -	0,004	0,113	0,975
IT	+ -	-0,071	0,133	0,544
LN turnover	+	-0,291	0,038	0,045
Big 4	+	-0,030	0,346	0,768
ROA	+ -	-0,122	0,006	0,291
Equity/Tot. Cap	-	0,302	0,003	0,011
CODM	+	0,028	0,040	0,832
Mallin F-arvo	1,688			
Mallin P-arvo	0,095			
Adjusted R ²	0,062			
N	55			

Lihavoituna tilastollisesti merkitsevät p-arvot muuttujille

Malli numero 3:ssa käytetään segmenttikohtaisia ROA eroja selitettävänä laadun mittarina. Ideana on siis, että malli kertoisi, millä voitaisiin selittää tätä raportoitavien segmenttien yhdistelyä kuvaavaa laadun mittaria. Jälleen vuosi dummy muuttuja jää ilman tilastollista merkitsevyyttä, mutta kaiken lisäksi koko mallin tilastollinen merkitsevyys on vain kohtuullinen, joten mallin tulokset eivät oikeastaan kerro meille mitattavasta ilmiöstä kovinkaan varmaa tietoa.

Kaikista neljästä mallista, malli numero 3 jää ainoaksi, joka ei ole tilastollisesti merkitsevä. Tämän perusteella hypoteesi H3:sen nollahypoteesia ei voida hylätä. Standardimuutoksella ei näytä olevan tilastollisesti merkitsevää riippuvuussuhdetta siihen, että yritykset kertoisivat uuden standardin myötä laajemmin segmenttien välisistä kate-eroista ja jatkavat edelleen segmenttien yhdistelyä, jotta kilpailullinen haitta ei kävisi liian suureksi, jos kilpailijat saisivat haltuunsa tärkeitä tietoa yrityksen segmenttikohtaisista kate-eroista. Kaiken lisäksi mallin numero 3 selitysastekin jää varsin heikoksi, sen ollessa vain noin 6,2%.

Laadun Indikaattorina informaation määrä (selitettävä muuttuja words/seg)

$$\frac{Words}{Seg} = \beta_0 + \beta_1 \times Year + \beta_2 \times Ownership + \beta_3 \times Listed + \beta_4 \times Services + \beta_5 \times IT + \beta_6 \times \ln Turnover + \beta_7 \times Big\ 4 + \beta_8 \times ROA + \beta_9 \times \frac{Equity}{Tot.Cap.} + e \quad (4)$$

,missä

Words/Seg. = Sanojen lukumäärä tilinpäätöksen liitetiedossa kohdassa segmenttiraportointi

Year = vuosi dummy muuttuja, joka saa arvon 0, kun kyseessä vuosi 2008 ja vastaavasti arvon 1 vuoden 2009 ollessa kyseessä

Ownership = Omistuksen keskittyneisyys mitattuna 10 suurimman omistajan omistusosuudella

Listed = dummy muuttuja, jonka mukaan yritys on listattu useampaan kuin yhteen pörssiin, kun saa arvon 1

Services = dummy muuttuja, joka saa arvon 1, kun yritys kuuluu palvelu toimialalle

Ln Turnover = Liikevaihdon logaritmi, joka kuvastaa yrityksen kokoa

Big 4 = dummy muuttuja, joka kertoo sen saadessaan arvon 1, että Yrityksen tilintarkastaja on jokin neljästä suuresta tilintarkastusyhteisöstä (Deloitte & Touch, Ernst & Young, KPMG, Pricewaterhouse Coopers)

ROA = Yrityksen kannattavuudesta kertova muuttuja: return on asset

Equity/tot.cap. = Yrityksen omavaraisuusaste, joka siis kertoo yrityksen velkaantuneisuudesta

Taulukko 10 Regression tulokset words/seg muuttujalle

Mallin numero 4 regression tulokset esitetään tässä taulukossa

Selittävä muuttuja	Odotettu etumerkki	B	Keskivirhe	P-arvo
Year	+	0,122	9,330	0,200
Ownership	-	-0,126	20,789	0,222
Listed>1	+	-0,224	27,064	0,032
Services	+ -	-0,341	11,135	0,001
IT	+ -	0,050	13,058	0,647
LN turnover	+	0,145	3,546	0,271
Big 4	+	0,149	34,638	0,117
ROA	+ -	-0,060	0,619	0,568
Equity/Tot. Cap	-	-0,156	0,274	0,150
CODM	+	0,192	3,763	0,111
Mallin F-arvo	3,222			
Mallin P-arvo	0,001			
Adjusted R ²	0,169			
N	55			

Lihavoituna tilastollisesti merkitsevät p-arvot muuttujille

Mallissa numero 4 yrityksen listaus useampaan kuin yhteen pörssiin on tilastollisesti merkitsevä tekijä selitettäessä informaation määrää mitattuna segmenttiraportoinnista kertovien liitetietojen sanojen määrällä tilinpäätöksissä. Tämä on myös ennakko-oletuksen mukainen, sillä tutkimuksessa oletetaan, että tällaiset useaan pörssiin listatut yhtiöt raportoivat laadukkaammin. Aiemmin on todettu tutkielman teoriaosuudessa, että useaan pörssiin listatut yhtiöt joutuvat täyttämään useampien kuin yhden maan säännösten vaatimukset segmenttiraportoinnissaan, joten näin ollen tämä johtaa laadukkaampaan segmenttiraportointiin.

Toinen mielenkiintoinen testituloks on se, että palvelut toimialan yritykset ovat laaduttomampia segmenttiraportoinnissaan kuin teollisuus tai informaatioteknologia toimialojen yritykset. Lopuksi voidaan todeta, että malli pystyy selittämään noin 16,9% selitettävästä muuttujasta, joka on kohtuullisen hyvä selitysaste. Mallin tilastollinen merkitsevyys on luokkaa erittäin merkitsevä. Kuitenkin kaikkein tärkein eli H2 (*H2: IFRS 8*

käyttöönotto johtaa segmenttiraportoinnissa informaation määrän lisääntymisen suomalaisten pörssiyritysten tilinpäätöksissä) nollahypoteesin kumoaminen ei ole mahdollista, sillä vuosi dummy-muuttuja ei ole tilastollisesti merkitsevä. Tämän johdosta voidaan siis päätellä, että IFRS 8 käyttöönotto ei myöskään tällä mittarilla johtanut laadukkaampaan segmenttiraportointiin kuin IAS 14 aikainen sääntely.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Johtopäätökset ja yhteenveto kappale tarjoaa katsauksen tutkielman perusteella vedettäviin johtopäätöksiin ja tarkoituksena on myös arvioida kriittisesti tutkimustulosten yleistettävyyttä ja luotettavuutta. Lopuksi tarkastellaan, mitä jatkotutkimusten aiheita voitaisiin segmenttiraportointiin liittyen harkita tutkittavaksi tulevaisuuden tutkimuksissa.

7.1 Yhteenveto tärkeimmistä tuloksista

Tutkimuksessa lähestyttiin tutkimusongelmaa ensin sääntelyn näkökulmasta ja käytiin läpi IAS-14 ja IFRS 8:n eroavaisuuksia ja analysoitiin näiden mahdollista vaikutusta segmenttiraportoinnin laatuun luvussa 2. Teoreettinen viitekehys käytiin läpi luvussa 3, jossa tarkasteltiin segmenttiraportointiin liittyviä aiempia tutkimustuloksia. Erityisesti havaittiin, että segmenttiraportoinnin laatu voidaan mieltää myös segmenttiraportoinnin tehokkuutena. Suosituimpina mittareina kuitenkin segmenttiraportoinnin laadulle ovat olleet segmenttien lukumäärä ns. karkeana mittarina, mutta tämän ohelle kaivataan täydennykseksi myös muita laadun mittareita, jotta saadaan tarkempia tuloksia ja voidaan näin ollen analysoida segmenttiraportoinnin laatua astetta syvällisemmin.

Tutkimusta varten on laadittu 4 eri segmenttiraportoinnin laadun indikaattoria, joiden avulla on muodostettu käsitys siitä, miten segmenttiraportoinnin laatu on muuttunut segmenttiraportointistandardin muutoksen myötä IAS 14:sta IFRS 8-standardiin. Tämä tutkielman ensimmäinen testi perustuu puhtaasti näiden laadun indikaattorien keskiarvojen vertailuun vuosien 2008 ja 2009 välillä. Vuonna 2008 oli voimassa viimeistä kertaa vanha IAS 14 segmenttiraportoinnin standardi, kun taas vuoden 2009 alusta oli jo siirrytty uuteen IFRS 8 standardiin, jossa korostui johdon näkökulma segmenttejä muodostettaessa. Vanhassa standardissa lähtökohtana oli riskien ja kannattavuuden näkökulma. Vertailemalla näiden kahden vuoden keskiarvolukuja saatiin tutkimusta varten tietoa nimenomaan segmenttiraportoinnin standardin vaikutuksesta segmenttiraportoinnin laadukkuuteen. Pohjautuen Bergerin ja Hannin (2003) tutkimukseen segmenttiraportoinnin standardin muutoksen vaikutuksesta Yhdysvalloissa oletettiin, että samalla tavalla suomalaisellakin aineistolla tehdyssä tutkimuksessa päädyttäisiin siihen lopputulokseen, että ennen kaikkea raportoitujen segmenttien määrä lisääntyisi tilastollisesti merkitsevästi uuden segmenttiraportointistandardin käyttöönoton myötä. Tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että merkittävää muutosta raportoitujen segmenttien määrään segmenttiraportointistandardin muutos ei ole tuonut. Tähän tulokseen päädytään t-testin perusteella, jossa verrataan

raportoitujen segmenttien määrän keskiarvojen muutosta. Keskiarvo alenee 3,35:sta 3,33 raportoituun segmenttiin verrattaessa vuosia 2008 ja 2009 ja toinen keskiluku eli mediaani pysyy samana eli kolmessa segmentissä.

Tutkimuksen kappaleessa neljä muodostettiin yhteensä 4 hypoteesia. Ensimmäisessä niistä nimenomaan hypoteesina oli se, että IFRS 8 käyttöönotto johtaa lukumääräisesti useampien raportoitujen segmenttien julkistamiseen verrattuna IAS 14 standardiin. Tämän tutkimista varten muodostettiin regressiomalli, jossa testattavana muuttujana oli vuosi dummy muuttuja ”year”, jonka avulla pyrittiin saamaan selville standardin muutoksen vaikutus raportoitujen segmenttien lukumäärään. Vuosi dummy muuttuja ei kuitenkaan muodostunut tilastollisesti merkitseväksi testauksen perusteella, joten tutkijoiden Berger ja Hann (2003) tutkimustulosten perusteella muodostettu ennako-oletus segmenttien lukumäärän kasvusta IFRS 8 myötä ei toteutunut Suomessa. Ei saatu siis vahvistusta kyseisten tutkijoiden tuloksille, mutta joka tapauksessa on arvokasta saada tietää, että standardimuutoksella ei ollut suurta vaikutusta segmenttiraportointiin.

Informaation määrän lisääntymistä testattiin hypoteesissa H2, sen oletuksena oli, että IFRS 8 käyttöönotto johtaa segmenttiraportoinnissa informaation määrän lisääntymisen suomalaisten pörssiyritysten tilinpäätöksissä. Samaan tapaan kuin edellisessä esimerkissä, niin vuosi dummy muuttuja ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

Vastaavasti testattiin myös hypoteesia H3 omalla mallinnuksellaan. H3 väite oli, että IFRS 8 käyttöönotto vaikuttaa suomalaisten pörssiyritysten raportoimiin segmentteihin sillä tavalla, että sijoittaja saa paremman kuvan yrityksen riskien ja tuottojen jakaantumisesta segmenttien välillä. Tätä testattiin mallilla numero 3, mutta todettiin, että malli ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Samalla voidaan todeta, että malli ei tarjoa todistetta suuntaan tai toiseen, vaan asia jää avoimeksi.

Viimeinen hypoteesi H4 esitettiin luvussa neljä seuraavasti:

H4: Muodostettavan segmenttiraportoinnin laadun SIC-index indikaattorin keskiarvon muutos on positiivinen vuosien 2008 ja 2009 välillä

Aiempien testien logiikkaa seuraten tarkastellaan, onko vuosi dummy tilastollisesti merkitsevä. Todetaan testin perusteella, että näin ei ole myöskään tämän mallin kohdalla. SIC-index luvun ideanahan on kertoa meille se, että raportoivatko yhtiöt yhtä monta toimialaa kuin heillä on ns. SIC-toimialakoodeja. Tässä verrataan siis raportoituja segmenttejä ja toimialojen määrää toisiinsa, jolloin muodostetaan kyseinen suhdeluku, joka toimii yhtenä laadun indikaattoreista.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kehitellyistä segmenttiraportoinnin laatua mallintavista malleista kolme neljästä oli tilastollisesti merkitsevä, mikä tukee aiempaa teoriaa yritysten ominaispiirteiden vaikutuksesta selittämässä segmenttiraportoinnin laadukkuutta. Toissijaisena tavoitteenahan oli tunnistaa, että millaiset ominaispiirteet vaikuttavat negatiivisesti tai positiivisesti segmenttiraportoinnin laatuun. Mallien 1-4 perusteella voidaan sanoa, että segmenttiraportoinnin standardin muutoksella ei ollut juuri vaikutusta segmenttiraportoinnin laatuun. Yhtenä selityksenä voi olla, että yritykset jo raportoivat IAS 14 mukaisesti sillä tavalla, että raportointi vastasi hyvin pitkälti johdon sisäistä raportointia. Tästä empiirisenä todisteena on se, että monet yrityksen vuoden 2008 tilinpäätöksen liitetiedoissa kommentoivat, että vuoden 2009 olevalla segmenttiraportointistandardin muutoksella on lähinnä kosmeettista vaikutusta heidän raportointiinsa, koska yritykset jo raportoivat johdon näkökulmaa vastaavasti. Mallissa 1 tilastollisesti merkitseviä ominaispiirteitä olivat (suluissa vaikutus + tai -) yrityksen listaus useampaan pörssiin (+), IT-toimiala (-), yrityksen koko (+) ja omavaraisuusaste (+). Odotusten mukaisia olivat listautumisen useampaan pörssiin ja yrityksen koon positiivinen suhde segmenttien lukumäärään laadun indikaattorina. Mallissa 2 omavaraisuusasteen (+) vaikutus oli odotusten vastainen, kun taas CODM (+) vaikutus oli odotettua. Malli 3 ei ollut tilastollisesti merkitsevä, kun taas malli numero 4 oli. Mallissa 4 listauksella oli ennako-odotusten vastaisesti negatiivinen merkitys. Todetaan myös, että palvelut toimiala oli tämän mallin mukaan huonompi segmenttiraportoinnin laadussaan kuin teollisuus- tai IT-sektori. Malleista parhaimman selitysasteen tarjosi malli numero 1, jossa selitettiin siis raportoitujen segmenttien lukumäärää. Mallin numero 1 selitysaste oli tasoltaan 20,2%, kun taas SIC-index ja informaation määrää selittävien mallien selitysasteet olivat n. 16%.

7.2 Tutkimuksen tulosten yleistettävyys

Tutkimustulokset antavat tietoa IFRS 8 vaikutuksista suomalaisessa raportointiympäristössä. Niistä voidaan saada suuntaa antavaa tietoa myös mahdollisille segmenttiraportointistandardin muutoksesta aiheutuneille muutoksille segmenttiraportoinnin laadussa myös muissa Suomen kaltaisissa maissa. Tuloksia ei voi kuitenkaan suoraan yleistää, koska segmenttiraportointi on sidoksissa myös eri kulttuuritaustoihin ja tapoihin, jotka ovat hyvin erilaisia IFRS soveltavien eri maiden kesken. Voidaan kuitenkin todeta, että tutkimus antaa lisätietoa segmenttiraportointistandardin muutoksen aiheuttamista vaikutuksista suoraan segmenttiraportoinnin laadukkuuteen suomalaisissa pörssiyrityksissä.

7.3 Mahdolliset jatkotutkimusten aiheet

Mahdollinen hyvä jatkotutkimuksen aihe voisi olla esim. syventyä siihen, että miksi jotkut yritykset ottivat käyttöön IFRS 8 standardin mukaisen segmenttiraportoinnin vapaaehtoisesti ennen vuotta 2009. Selvittämällä hyödyt, joita kyseisille yrityksille tästä koituu, pystyttäisiin analysoimaan paremmin segmenttiraportointistandardin vaikutuksia tietyn tyyppisille yrityksille. Onko näillä yhtiöillä joitakin yhteisiä piirteitä, joiden ansiosta avoimen raportoinnin hyödyt ovat suuremmat kuin haitat. Esim. Cooke 1992 tutkimuksessaan toteaa, että vapaaehtoisen raportoinnin hyödyt pitävät tietenkin olla suuremmat kuin sen haitat, jotta yritykset suostuisivat vapaaehtoisesti paljastamaan lisäinformaatiota itsestään. Kuitenkin näyttää siltä, että suurimmalle osalle suomalaisia pörssiyrityksiä nämä hyödyt eivät riitä voittamaan esim. mahdollista kilpailullista haittaa, jota sensitiivisen segmentti-informaation vapaaehtoisesta paljastamisesta yhtiölle voi aiheutua. Jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista selvittää ensinnäkin, että mitä erilaisia hyötyjä ja haittoja segmenttitietojen julkistamisesta koituu ja sitten tarkemmin eritellä, että kuinka suurelta osin mikäkin näistä hyödyistä ja haitoista pystyy selittämään segmenttiraportoinnin tasoa.

Toinen mahdollinen mielenkiintoinen tutkimusaihe voisi olla vapaaehtoisen segmenttiraportoinnin motiivien selvittäminen esim. casen omaisesti joidenkin tässä tutkimuksessa esitettyjen yhtiöiden osalta, jotka ottivat IFRS 8 käyttöön ennen pakollista takarajaa eli vuotta 2009. Olisi mahdollista selvittää, että minkä tyyppiset yritykset pyrkivät julkistamaan vapaaehtoisesti enemmän tietoa kuin kilpailijansa ja myös selittää, miksi

kilpailullinen haitan mahdollisuus ei rajoita näiden yhtiöiden halukkuutta esittää sensitiivistä segmentti-informaatiota laajemmin kuin muut yritykset.

LÄHDELUETTELO

Belkaoui, A. & Karpik, P. 1989, 'Determinants of the corporate decision to disclose social information', *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, vol. 2 no. 1, pp. 36–51.

Bens Daniel A . and Monahan Steven J . "Disclosure Quality and the Excess Value of Diversification", *Journal of Accounting Research*, Vol. 42 No. 4 September 2004

Berger Philip G. and Hann Rebecca "The Impact of SFAS No. 131 on information and monitoring", *Journal of Accounting Research* Vol. 41 No. 2 2003

Berger, Philip G. and Hann, Rebecca N. "Segment Profitability and the Proprietary and Agency Costs of Disclosure". *The Accounting Review*, Vol. 82, No 4, 2007, pp. 869-906.

Birt Jacqueline L., Bilson Chris M., Smith Tom and Whaley Robert E. Ownership, "Competition, and Financial Disclosure". *Australian Journal of Management* Vol. 31, No. 2 December 2006

Botosan, C.A. 1997. Disclosure Level and the Cost of Equity Capital. *The Accounting Review* 72:323-349.

Botosan C. A. & Stanford M. "Managers' Motives to Withhold Segment Disclosures and the Effect of SFAS No. 131 on Analysts' Information Environment", *The Accounting Review* Vol. 80, No. 3 2005 pp. 751–771

Botosan C., McMahon S., Stanford M. 2009 REPRESENTATIONALLY FAITHFUL DISCLOSURES, ORGANIZATIONAL DESIGN AND MANAGERS' SEGMENT REPORTING DECISIONS Research Paper <http://ssrn.com/abstract=1272091>

Brown, S., Hillegeist, S.A. 2003. Disclosure Quality and Information Asymmetry. Kellogg School of Management, Northwestern University.

Chen, P.F., & Zhang, G. (2003), Heterogeneous Investment Opportunities in Multiple-segment Firms and the Incremental Value Relevance of Segment Accounting Data. *The Accounting Review*, 78, 397-428

Cooke T.E,1989 Disclosure in the Corporate Annual reports of Swedish Companies, accounting and business research, Vol. 19,No.74,113-124

CookeT.E, 1992 The Impact of Size, Stock Market Listing and Industry Type on Disclosure in the Annual Reports of Japanese Listed Corporations, Accounting and Business Research, Vol.22,No87,229-237

De Angelo L.1981, Auditor size and quality, Journal of Accounting and Economics, December,Vol.3,No.3,193-199

Emmanuel, C.R. ja Garrod, N. 2002 On the Relevance and Comparability of Segmental Data, Abacus, Vol. 38, No 2, 2002

Garrod, N. 1998. Portfolio Aspects of Segment Identification. South African Journal of Accounting Research 12 (no.1):1-13

Hann Rebecca N. Lu Yvonne Y. 2009 working paper, Earnings Management at the Segment Level <http://ssrn.com/abstract=1138164>

Harris M. S. “The Association between Competition and Managers' Business Segment Reporting Decisions”, Journal of Accounting Research Vol. 36 No. 1 Spring 1998

Hayes, R., and R, Lundholm, 1996, "Segment Reporting to the Capital Market in the Presence of a Competitor". Journal of Accounting Research (Autumn): 261—279.

Healy, P.M., and Palepu K. G.. “Information Asymmetry, Corporate Disclosure and the Capital Markets: A Review of the Empirical Disclosure Literature.” Journal of Accounting and Economics 31 (2001): 405–40.

International Accounting Standards No. 14: Segment reporting, 1997, lähteestä eifrs.iasb.org

International Financial Reporting Standards No.8: Operating Segments, 2006,lähteestä eifrs.iasb.org

Jensen, M.C. ja Meckling, W.H.,1976, Theory of the firm: Managerial behavior, agency cost and ownership structure, Journal of Financial Economics, October, Vol.3,Issue 4. 305-360

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339. Luku 2, 3 pykälä

Kettunen Niina (2010), Pro Gradu-tutkielma nr.12253, Helsingin kauppakorkeakoulu, Laskentatoimen ja rahoituksen laitos

Luoma Heidi (2007), Pro Gradu-tutkielma nr.10618, Helsingin kauppakorkeakoulu, Laskentatoimen ja rahoituksen laitos

Mc Nally G.,Eng,L ja Hasseldine, C.R.,1982,Corporate financial reporting in New Zealand: an analysis of user preferences, corporate characteristics and disclosure practices for discretionary information, Accounting and Business research, Winter, 11-20

Nichols, Nancy B. and Street, Donna L.“The relationship between competition and business segment reporting decisions under the management approach of IAS 14 Revised”. Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, Vol. 16, Issue 1, 2007, pp. 51-68.

Piotroski Joseph “Discussion of The impact of SFAS No. 131 on Information and Monitoring”, Journal of Accounting Research Vol. 41 No. 2 May 2003

Rainio Juha (2007), Pro Gradu-tutkielma nr.10564, Helsingin kauppakorkeakoulu, Laskentatoimen ja rahoituksen laitos

Rissanen Lauri (2008), Pro Gradu-tutkielma nr.11271, Helsingin kauppakorkeakoulu, Laskentatoimen ja rahoituksen laitos

Sengupta P. “Corporate Disclosure Quality and the Cost of Debt”, The Accounting Review Vol 73, No. 4 October 1998 pp 459-474

Statement of Financial Accounting Standard No. 131: Disclosures about segment of an enterprise and Related information, 1997,lähteestä fasb.org

Thomas, S.E. 2002 Firm Diversification and Asymmetric Information: Evidence from analysts' forecast and earnings announcements. Journal of Financial Economics 64:373-396

Troberg P.: IFRS and US GAAP: a Finnish perspective, Helsinki : Talentum, 2007

Troberg, P. Kinnunen, J ja Seppänen, H.S. (2005). Is Segment Reporting Effective? Some International Evidence on Cross-Segment Diversity in Returns and Risks.

Troberg, P. Kinnunen, J ja Seppänen, H.S. (2010) What drives cross-segment diversity in returns and risks? Evidence from Japanese and U.S. firms

Virtanen Joni (2005), Pro Gradu-tutkielma nr.9923, Helsingin kauppakorkeakoulu, Laskentatoimen ja rahoituksen laitos

Painamattomat lähteet

Deloitte IAS Plus-December 2006 special edition. Luettavissa:

<http://www.iasplus.com/iasplus/0612ifrs8.pdf> Luettu 2.12.2011

Finanssivalvonta (Fifa) (2008) Raportti IFRS valvonnasta 13.11.2008. Luettavissa:

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Arkisto/Ratan_lehdistotiedotteet/Documents/Liite_20_2008.pdf Luettu: 14.5.2011.

IASB IFRS 8 – Disclosures of information about segment assets

<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/B6FC5C65-C410-456C-BBA0-820ACB6C296B/0/AIP0712b03aobs.pdf> Luettu 14.5.2011

KPMG IFRS review lokakuu 2008. Luettavissa:

<http://www.kpmg.com/FI/fi/Ajankohtaista/Uutisia-ja-julkaisuja/IFRS-julkaisut/Documents/IFRS-view-2008.pdf> Luettu 14.5.2011

KVANTIMOTV-Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Luettavissa:

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/regressio/rajotteet.html> Luettu 21.5.2012

LIITTEET

Vuosilta 2008 ja 2009 tutkitut yritykset

Liite 1

- 1 Ahlström
- 2 Aldata Solution
- 3 Alma Media
- 4 Amer Sports
- 5 Aspo
- 6 Biohit
- 7 Cargotec
- 8 Componenta
- 9 Diqia
- 10 Elcoteq
- 11 Elektrobit
- 12 Elisa
- 13 Finnair
- 14 Finnlines
- 15 Glaston
- 16 Ilkka-Yhtymä
- 17 Ixonos
- 18 Kemira
- 19 Keski-suomalainen
- 20 Kesko
- 21 Kesla
- 22 Konecranes
- 23 Lännen Tehtaat
- 24 Lassila&Tikanoja
- 25 Lemminkäinen
- 26 Metso
- 27 M-Real
- 28 Nokia
- 29 Nokian Renkaat
- 30 Nurminen Logistics
- 31 Oriola
- 32 Orion
- 33 Outokumpu
- 34 Outotec
- 35 Panostaja
- 36 PKC Group
- 37 Pohjois-Karjalan Kirjapaino
- 38 Pöyry
- 39 Proha
- 40 QPR Software
- 41 Raisio
- 42 Rautaruukki
- 43 Revenio Group
- 44 Ruukki Group
- 45 Sanoma
- 46 Solteq
- 47 Stockmann
- 48 Stora Enso
- 49 Suominen Yhtymä
- 50 Tecnomen Lifetree
- 51 Tekla

52 Teleste
53 Tulikivi
54 Vaisala
55 YIT

Ainoastaan ensisijaisen segmentin tunnistaaneet yritykset:

Liite 2

- 1 Biotie Therapies
- 2 Cencorp
- 3 Efore
- 4 Elecster
- 5 Etteplan
- 6 F-Secure
- 7 GeoSentric
- 8 Honkarakenne
- 9 Incap
- 10 Julius-Tallberg Kiinteistöt
- 11 Kone
- 12 Marimekko
- 13 Nordic Aluminium
- 14 Okmetic
- 15 Oral Hammaslääkärit
- 16 Raute
- 17 Salcomp
- 18 SSK
- 19 Talentum
- 20 Trainers' house
- 21 Turvatiimi
- 22 Vacon
- 23 Viking Line
- 24 Wärtsilä
- 25 Westend
- 26 Wulff-Yhtiöt
- 27 Yleiselektronikka
- 28 Aspocomp Group

Maantieteelliset segmentit ensisijaisena raportoivat yhtiöt
Liite 3

- 1 Affecto
- 2 Atria
- 3 Basware
- 4 Citycon
- 5 Comptel
- 6 HKScan
- 7 Interavanti
- 8 Olvi
- 9 Ponsse
- 10 Ramirent
- 11 Rapala VMC
- 12 Scanfil
- 13 Sponda
- 14 SSH
- 15 Stonesoft
- 16 Technopolis
- 17 Uponor
- 18 Martela